

Budget
för ett *rättvist*
Västra Götaland
2027

Med plan för ekonomi 2028-2029

Innehåll

1. Inledning	3
1.1 Förord Gruppledare	3
1.2 Om budgeten och dess roll i styrmodellen	4
1.3 Den nya politiska organisationen.....	4
1.4 Långsiktighet i den ekonomiska och verksamhetsmässiga planeringen.....	4
1.5 Nämnders och styrelser fortsatta arbete med budgeten	5
1.6 Budgetens långsiktiga mål.....	5
2. Västra Götalandsregionens verksamhet	8
3. Hälsa- och sjukvård	8
3.1 Strategi för framtidens hälso- och sjukvård	8
4. Regional utveckling	26
4.1 Regional utvecklingsstrategi	26
5. Kollektivtrafik	30
5.1 En kollektivtrafik med fokus på arbets- och studiependling.....	30
5.2 Trafikförsörjningsprogram för Västra Götaland.....	31
6. Kultur	32
6.1 En kultur med kraft att stå på egna ben.....	32
7. Västra Götalandsregionens ledningsfunktioner	35
7.1 Regionstyrelsen	35
7.2 Fastigheter.....	35
7.3 Service	36
7.4 Inköp	37
7.5 Säkerhet och beredskap.....	37
7.6 IT och digitalisering	38
8. Västra Götalandsregionens medarbetare	39
9. Hållbarhet	43
10. Västra Götalandsregionens ekonomi	44
10.1 Ekonomisk utblick	44
10.2 Skatteintäkter och generella statsbidrag	44
10.3 Förändringar i internhandeln.....	44
10.4 Fördelning av regionbidrag och satsningar under perioden.....	45
10.5 Tabellverk regionbidrag.....	46
10.6 Fördelning av riktade statsbidrag	47
10.7 Investeringar	48
10.8 Pensionsåtagandet	48

10.9 God ekonomisk hushållning	48
10.9.1 Hållbar ekonomisk utveckling	48
10.9.2 Ekonomisk inriktning för Västra Götalandsregionen	49
10.9.3 Finansiella mål	49
11. Ekonomitabeller	50
11.1 Resultaträkning	50
11.2 Balansräkning	51
12. Beslutspunkter	53

1. Inledning

1.1 Förord Gruppledare

Vi lever fortsatt i en tid präglad av osäkerhet i vår omvärld. Det säkerhetspolitiska läget har försämrats och ställer högre krav på samhällets motståndskraft och beredskap. I en sådan tid blir det ännu viktigare med ansvarstagande politiskt ledarskap, långsiktiga prioriteringar och en stark samhällsekonomi som klarar av att möta både dagens och morgondagens utmaningar.

Mandatperioden går mot sitt slut. Bakom oss lämnar vi en period där Västra Götalandsregionen stått inför betydande utmaningar, inte minst inom sjukvården och regionens ekonomi. Tyvärr har vi inte sett den utveckling som invånarna har rätt att förvänta sig. Vårdköerna är fortsatt långa, tillgängligheten brister och de ekonomiska underskotten är omfattande. För många invånare har skillnaden mellan politiska löften och verkligheten blivit allt tydligare.

Moderaternas utgångspunkt är att varje skattekrona ska användas där den gör störst nytta för invånarna. Det kräver tydliga prioriteringar, ansvarstagande och ett politiskt ledarskap som vågar fatta nödvändiga beslut. Ett växande vårdbehov och utmaningar med kompetensförsörjningen ställer stora krav på regionens ekonomi. Därför måste vi värna om våra gemensamma resurser för att ta ett ansvar både för dagens invånare och för kommande generationer.

Regionens resurser ska gå till kärnverksamheten och inte till växande administration eller kostsamma projekt utan tydlig nytta. Vi prioriterar därför åtgärder som stärker vårdkapaciteten, kortar vårdköerna och som förbättrar tillgängligheten för patienterna. Vi vill se en region där fler får vård i tid, där medarbetare får bättre förutsättningar att utföra sitt arbete och där våra gemensamma resurser används mer effektivt.

För att stärka tillgängligheten och korta vårdköerna behöver Västra Götalandsregionen också bättre ta tillvara all kapacitet som finns. Det viktiga är inte vem som driver verksamheten utan att invånarna får vård i tid med hög kvalitet och effektiv användning av skattebetalarnas pengar.

Budgeten för 2027 är därför mer än en ekonomisk plan. Den är ett uttryck för våra prioriteringar och vår vilja att ta ansvar för Västra Götalandsregionens framtid. Moderaterna lovar inte allt till alla, men vi lovar att sätta invånarnas behov först, värna skattebetalarnas pengar och att arbeta målmedvetet för en starkare region.

Vi är beredda att ta ansvar och leda Västra Götalandsregionen i en ny riktning. Det är vårt löfte till Västra Götalandsregionens invånare.

Lars Holmin

*Regionstyrelsens vice ordförande
& gruppledare för Moderaterna*

1.2 Om budgeten och dess roll i styrmodellen

Budgeten är den medellångsiktiga prioriteringen och konkretiseringen av de måldokument och planer som regionfullmäktige har antagit. Budgeten förmedlar vidare den strategiska inriktningen för Västra Götalandsregionen under den kommande treårsperioden och utgör ett underlag för operativa vägval i den fortsatta planeringsprocessen via uppdrag, detaljbudgetar och verksamhetsplaner.

Den budget regionfullmäktige antar utgör det ramverk som anger inom vilka gränser verksamheten för det aktuella året ska bedrivas. Här väger politiken ambitioner kring målsättningar och ekonomi gemensamt inom de områden regionen åtagit sig att bedriva verksamhet.

I del A i reglementena framgår nämnder och styrelsers förhållningssätt till olika ramverk. De anges i ordning utifrån dess relevans och aktualitet för verksamheten. Styrelsen/Nämnden ska inom sitt verksamhetsområde:

Följa vad som anges i lag eller annan författning.

Följa det fullmäktige i reglemente, i samband med budget eller i annat särskilt beslut har bestämt att Styrelsen/Nämnden ska fullgöra.

Verka för att fastställda mål uppnås och i övrigt följa givna uppdrag och angivna riktlinjer.

Följa de riktlinjer, rutiner och anvisningar som regionstyrelsen lämnar i sin roll att samordna och ha uppsikt över Västra Götalandsregionens verksamheter.

1.3 Den nya politiska organisationen

Inför mandatperioden 2022–2026 genomfördes ett flertal omfattande förändringar i Västra Götalandsregionens politiska organisation, förvaltningsorganisation och styrmodell. I allt väsentligt ligger denna organisatoriska modell fast. Under mandatperioden har den politiska organisationen följts löpande och vissa justeringar har gjorts.

Styrningen i den politiska organisationen utövas i fem nivåer och kan ses som skedesindelad.

- Regiongemensam ägarstyrning.
- Strategiska måldokument och handlingsplaner.
- Operativa beslut om uppdrag och resurser som följer de strategiska dokumenten.
- Utförarna verkställer de operativa besluten.
- Delregional nivå "vakar" över lokalt genomslag för fattade beslut.

De delregionala nämnderna (DRN) har varit föremål för diskussion och ett antal förtydliganden har gjorts för att konkretisera rollen ytterligare.

Under mandatperioden har frågor kring digitalisering och styrningen av densamma kommit att aktualiseras. Denna fråga omhändertas och bereds i ett separat spår med syfte att nå en ändamålsenlig politisk styrning inom området.

Slutligen ska det understrykas att det står nämnder och styrelser fritt att inrätta de utskott och/eller beredningar som anses krävas för att utöva en ändamålsenlig styrning, ledning och uppföljning av organisationen och den verksamhet nämnden eller styrelsen svarar för.

1.4 Långsiktighet i den ekonomiska och verksamhetsmässiga planeringen

Fokus i arbetet med budget och uppdrag/överenskommelser har i väldigt stor utsträckning varit på kommande verksamhetsår. Därmed har planering och åtgärder ofta

skett med ett kortsiktigt perspektiv. Den nya politiska organisationen syftar bland annat till att flytta fokus till mer strategiska frågor med ett mer långsiktigt perspektiv. Det innebär att styrelser och nämnders flerårsplanering med budget och genomförande av givna uppdrag, både den ekonomiska och verksamhetsmässiga, ska ges ett större utrymme. Det innebär bland annat att anpassningar av verksamhet till givna uppdrag, ekonomiska resurser och inriktning ska beskrivas i flerårsplaneringen.

1.5 Nämnders och styrelser fortsatta arbete med budgeten

Nämnder och styrelser ska i tillämpliga delar bryta ner de mål och inriktningar som regionfullmäktige ger i denna budget och planera sin verksamhet i linje med dessa. Regionstyrelsen ska, under sin uppsiktsplikt, följa hur nämnders och styrelser arbete fortskrider med genomförande av budget 2027 och planer för 2028 och 2029.

1.6 Budgetens långsiktiga mål

Sammanställning av budgetens mål och fokusområden

Prioriterade mål för 2027–2028	Fokusområden 2027
Invånarnas tillgång till den vård de behöver ska öka	<ul style="list-style-type: none">• Stärka tillgängligheten och korta väntetiderna för både förstabesök och behandling genom ökad produktivitet• Minska beläggingsgraden på regionens vårdplatser• Stärka hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande arbete för att därigenom bidra till en mer effektiv vård och användning av resurser• Utförarna ska ha förutsättningar för att med en ekonomi i balans tillgodose invånarnas behov av hälso- och sjukvård• Öka tillgängligheten till ambulans och korta inställetider för prio 1-larm inom ambulanssjukvården
En hälso- och sjukvård som arbetar för en ökad psykisk hälsa	<ul style="list-style-type: none">• Stärka barns psykiska hälsa genom att arbeta personcentrerat i ett sammanhållet system• Öka tillgängligheten till vård för invånare med psykisk ohälsa genom att skapa fungerande samverkan mellan olika aktörer• Möjligheten till tidiga insatser och tillgängligheten till BUP ska öka

Invånarna ska få en god vård på rätt vårdnivå	<ul style="list-style-type: none">• Öka takten i omställningen till nära vård• Fortsätta utveckla primärvården till den naturliga ingången för patienten till hälso- och sjukvården• Stärka mobila arbetsätt• Verka för ett mer digitalt vårdutbud utifrån invånarens behov• Utveckla egenvård samt patienternas medskapande• Fortsätta utvecklingen av vårdssamverkan på lokal, delregional samt länsnivå• Öka möjligheterna till bokning/avbokning/ombokning på nätet genom öppna tidböcker
Västra Götalandsregionen ska verka för en minskad miljö- och klimatpåverkan i Västra Götaland	<ul style="list-style-type: none">• Stärka den biologiska mångfalden• Öka takten i det klimatstrategiska arbetet för att minska utsläppen
Stärka innovationskraften – för ett hållbart och konkurrenskraftigt näringsliv i framkant	<ul style="list-style-type: none">• Kraftsamla för elektrifiering• Kraftsamla för cirkulära affärsmodeller• Främja företagsamhet och kapacitet för förnyelse
Öka inkluderingen – för tillit och sammanhållning	<ul style="list-style-type: none">• Framtidsrusta barn och unga
Knyt samman Västra Götaland – för hållbar och förbättrad tillgänglighet	<ul style="list-style-type: none">• Utveckla attraktiv kollektivtrafik som bidrar till geografisk tillgänglighet och jämlika förutsättningar• Kollektivtrafiken i kombination med andra färdmedel ska vara resurseffektiv, klimatsmart och robust• Andelen hållbara resor ska öka i hela Västra Götaland samt ha ökad marknadsandel• Arbeta för ökad självfinansieringsgrad i kollektivtrafiken• Utveckla infrastruktur för ett transporteffektivt och uppkopplat Västra Götaland
Ett fritt, rikt och starkt kulturliv i hela Västra Götaland	<ul style="list-style-type: none">• Kulturen ska nå och tillgängliggöras för fler i hela Västra Götaland• Stärk kulturens infrastruktur
	<ul style="list-style-type: none">• Skapa förutsättningar för en god digital infrastruktur och möjliggör

Digitalisering ska bidra till organisationens förmåga att möta framtidens utmaningar	delning av data samt användning av modern teknik <ul style="list-style-type: none">• Digitalisering ska skapa värde för användarna och vara en modern och hållbar digital miljö för invånare och medarbetare
Medarbetares arbetsmiljö ska förbättras genom satsningar på en hållbar arbetsmiljö och organisatoriska friskfaktorer	<ul style="list-style-type: none">• Stärka möjligheter till alternativ arbetstidsförläggning samt alternativa arbetssätt som exempelvis kombitjänster.• Förbättra arbetsmiljön genom åtgärder som utgår från evidens
Arbeta mer aktivt med Västra Götalandsregionens beredskap	<ul style="list-style-type: none">• Västra Götalandsregionen ska ha förmågan att bedriva samhällsviktig verksamhet i händelse av krig eller kris

2. Västra Götalandsregionens verksamhet

Västra Götalandsregionen bedriver sin huvudsakliga verksamhet inom nedanstående fyra områden. Grunden för ambitionerna och inriktningen inom dessa utgår från de strategier och planer som fastslagits inom respektive område. Det är utifrån dessa som mål, ambitioner, aktiviteter och åtgärder ska planeras och riktas mot.

3. Hälsa- och sjukvård

3.1 Strategi för framtidens hälso- och sjukvård

Västra Götalandsregionen är med svenska mått mätt en stor region befolkningsmässigt och verksamhetsmässigt. Det ger goda förutsättningar i form av stabila skatteintäkter och en bred kompetensbas. Regionens storlek och bredd ger också möjligheter till samordningsvinster, där regionen kan hantera och driva förändringar inte bara i den egna organisationen, utan också i samhället i stort. Samtidigt finns stora utmaningar avseende demografi, kompetensförsörjning och tillgänglighet. Det är synnerligen viktigt att arbeta med ständiga förbättringar, benchmarking, såväl internt som nationellt och internationellt, samt med att sprida goda exempel och best practice.

När andelen äldre blir större ökar vårdbehoven samtidigt som en mindre andel i arbetsför ålder innebär att färre individer både kommer bidra i arbetet med att producera och finansiera hälso- och sjukvården. Det kommer att märkas i en ökad konkurrens om arbetskraften och resurserna vilket innebär att det på sikt inte går att räkna med fler medarbetare inom hälso- och sjukvården. Därför är det nödvändigt med förändrade arbetssätt, att arbeta personcentrerat, och som ett sammanhållet hälso- och sjukvårdssystem att våga göra nytt och annorlunda samt att lära av varandra. Att nyttja digital teknik och att utveckla digitala beslutssystem är en viktig del i detta.

De utmaningar som regionen och sjukvården står inför, vårdköer och ekonomiska underskott, kräver politiskt ledarskap, handlingskraft och tydliga prioriteringar med fokus på att stärka och värna kärnverksamheten. För oss kommer kärnverksamheten och sjukvården alltid först och vi vidhåller att det finns andra åtgärder att vidta i regionen som helhet, än att spara på ambulans- och akutsjukvård. Det handlar exempelvis om att öka kollektivtrafikens självfinansieringsgrad, så att andelen skattesubventionering från regionen inte ska överstiga hälften av den faktiska biljettkostnaden och att avsluta åtagandet kopplat till Folkteatern som skulle frigöra cirka 63 miljoner.

Samtidigt kommer tydligare prioriteringar också behöva göras inom ramen för kärnverksamheten. Därmed måste alla krafter och aktörer nyttjas för att leverera välfärd och vård till invånarna. Vi ser det som synnerligen angeläget att intensivifiera arbetet med att effektivisera arbetssätt, processer och patientflöden samt vidta strukturella åtgärder som sänker kostnadsnivån för att långsiktigt kunna erbjuda bästa möjliga vård till patienterna och nå en ekonomi i balans.

God tillgänglighet till hälso- och sjukvård är en av Västra Götalandsregionens viktigaste frågor. Den strategi för hälso- och sjukvårdens omställning som regionfullmäktige antagit syftar till att stärka hälso- och sjukvården ur ett tydligt invånar- och patientperspektiv. Omställningsarbetet är en av de viktigaste insatserna för att öka tillgängligheten till vård och behandling. Det är angeläget att omställningen till nära vård inte stannar av, utan intensivifieras. Vård som patienten behöver ofta ska finnas nära och arbetet med att stärka tillgängligheten till primärvården måste fortsätta där vi ser fler digitala besök kan bidra till utvecklingen. Stort fokus måste läggas på att skapa en samsyn tillsammans med andra aktörer och vårdgivare kring individen där arbetet med det gemensamma hälso- och sjukvårdsavtalet utgör en viktig del, liksom återkommande översyn och revidering av krav –och kvalitetsboken för vårdvalen.

Förändringarna för att nå ett sammanhållet hälso- och sjukvårdssystem utgår från Västra Götalandsregionens strategi för hälso- och sjukvården, arbetet med omställningen och Sveriges bästa offentliga arbetsgivare samt arbetet med ett ändamålsenligt stöd- och IT system. Samtidigt är ett sammanhållet hälso- och sjukvårdssystem en nyckel för att nå målen satta i strategierna, och förändringarna som strategierna innebär, är beroende av varandra. Hälso- och sjukvårdssystemet är större än Västra Götalandsregionen, vilket kräver samverkan i utvecklingen tillsammans med kommuner, privata vårdgivare och det civila samhället. Även om många viktiga beslut fattats saknas delar och vi ser behov av att intensivifiera arbetet för ökad genomförandekraft med patienten i centrum. För att klara omställningsarbetet och framtida utmaningar, i form av ökade medicinska- och medicintekniska möjligheter, ett ökat vårdbehov och svårigheter att rekrytera rätt medarbetare, krävs omfattande insatser för att effektivisera och öka produktiviteten.

Västra Götalandsregionen behöver ett adekvat journalsystem för framtiden. För att lyckas med förändringsprocesser, särskilt i stora organisationer, krävs noggranna förberedelser och stor förankring hos berörda medarbetare. Mot bakgrund av de allvarliga brister som uppmärksammats har Västra Götalandsregionen beslutat att inte gå vidare med Millennium och att i stället gå över till en modulbaserad strategi där varje modul utvecklas utifrån verksamheternas behov. I det fortsatta arbetet med ett nytt vårdinformationssystem behöver rekommendationerna i KPMG-rapporten, tillsammans med medarbetarnas erfarenheter, omhändertas för att säkerställa att patient- och medarbetarperspektivet är i centrum. Det inkluderar bland annat omfattande utbildningsinsatser och en öppen kultur där risker kan lyftas i tid.

Högsbo närsjukhus togs i drift i mitten av december 2023. De uppföljningar som vi har tagit del av visar på tillkortakommanden avseende remissflödet och produktionen. Det är angeläget att regionen nyttjar sina resurser på bästa sätt för att skapa nytta för invånarna. Den nuvarande formen för hur Högsbo sjukhus drivs tycks inte nå detta varför vi föreslår att vård vid Högsbo närsjukhus upphandlas.

Tillgänglig och trygg hälso- och sjukvård

God tillgänglighet till hälso- och sjukvård är en av Västra Götalandsregionens viktigaste frågor. Alla invånare ska få både den akuta och planerade vård de behöver i rätt tid. Genom strategin för hälso- och sjukvårdens omställning finns ett ramverk för hur Västra Götalandsregionen ska möta beskrivna utmaningar och behov av reformer. Det handlar om att utveckla den nära vården, koncentrera vård för bättre kvalitet och tillgänglighet, utveckla digitala vårdformer och tjänster, samt fokusera på kvalitetsdriven verksamhetsutveckling och att säkra barnuppdraget.

En väl fungerande primärvård är en förutsättning för att öka tillgängligheten. För Närhälsan återinförs ett avkastningskrav motsvarande 50 miljoner kronor. Avkastningskravet är ett ekonomiskt mål som Närhälsan måste uppnå syftande till att säkerställa likvärdiga konkurrensvillkor inom vårdvalet och en förbättrad ekonomi.

Ett annat viktigt verktyg är digitalisering av arbetssätt och vårdutbud. Erbjudandet av vårdtjänster ska ske enligt principen digitalt när det går och fysiskt när det behövs. Det övergripande målet för hälso- och sjukvården i Västra Götalandsregionen är att erbjuda en tillgänglig hälso- och sjukvård som är sammanhållen, patientsäker och av högsta kvalitet, och som alltid utgår från den enskilde patientens behov och erfarenheter. Vi vet att vården fungerar bäst när den leds nära verksamheten och att de som arbetar i vården också ges ett stort inflytande över verksamheten. Därför vill vi att fler läkare ska kunna ta steget till att driva sina egna vårdcentraler. Det skapar möjligheter att forma vården och skapa starka patientrelationer. Läkare som driver egna mottagningar ges en större frihet att organisera arbetet effektivt och införa egna arbetssätt för att öka antalet

konsultationer utan att det ska påverka kvaliteten. Det leder till ökad tillgänglighet och kortare väntetider, vilket är helt avgörande för patienternas trygghet.

För att patienten ska få rätt vård i tid är det viktigt att effektivisera och optimera flöden. Genom att tillse att patienten träffar läkare med rätt kompetens så snabbt som möjligt, och att olika professioner och vårdnivåer samverkar kring patienten minskar vi risken för felaktiga diagnoser och säkerställer också en snabbare och mer effektiv behandling. Detta leder i sin tur till att vården blir mer kostnadseffektiv, då det kan minska behovet av upprepade besök och undersökningar.

Genom att fokusera på patientens väg till rätt diagnos kan vi skapa en mer effektiv och kvalitativ vård för patienterna samtidigt som vi optimerar resursanvändningen inom vården. Arbetet med en VGR-gemensam remissportal och köhantering bör påskyndas och snarast implementeras för att lotsa patienten till det sjukhus med kortast köer. Det skulle kunna bidra till att invånarna får rätt vård i tid oavsett var i regionen man bor. Under pandemin avstod många äldre från att söka vård, vilket har lett till ett uppdämt vårdbehov och längre väntetider. Det är viktigt att personer i behov av hörapparater får hjälp i tid.

Ökad tillgänglighet till primärvård och en utbyggd och sammanhållen nära vård

Under de närmaste åren förväntas primärvården utvecklas för att utgöra en betydligt större andel av hälso- och sjukvården. Det är en medveten strategi som syftar till att den vård som patienten behöver ofta, ska finnas nära. Utveckling möjliggörs av en medicinsk och teknisk utveckling. Krav- och kvalitetsboken bör förenklas, för att minska upplevd omfattning och komplexitet som ger upphov till onödigt krångel i arbetet med omställningen.

Fokus ska ligga på tillgänglighet och kvalitet, på förenkling och ökade möjligheter till differentiering av krav och ersättningsmodeller för att t ex möta de geografiska och/eller socioekonomiska skillnaderna. Genom ökat fokus på primärvården, på utvecklingen av den nära vården och närsjukhus samt på förstärkning av mobil vård ska vård som patienterna behöver ofta finnas så nära som möjligt. Invånarna ska ha tillgång till vård i tid och med kvalitet oavsett var man bor i regionen. Ökat fokus ska också ligga på det preventiva och hälsofrämjande arbetet. De justerade patientavgifterna ska bidra till att styra vårdkonsumtionen till rätt vårdnivå.

Samverkan mellan regionen och kommunerna kring färdigbehandlade patienter behöver fortsätta utvecklas. Det är till gagn för såväl patienten som för samhället i stort att vården ges på rätt nivå. Inrättandet av mellanvårdsformer ska bidra till att avlasta sjukhusen och frigöra vårdplatser men bidrar också till ökad redundans vid kris. Vi strävar efter att etablera en vårdkontakt och vårdlots inom primärvården för att skapa en sammanhållen vårdupplevelse för patienten och underlätta vägledning till rätt vårdnivå. Detta är särskilt viktigt för patienter som regelbundet är i kontakt med vården, särskilt äldre och multisjuka, där behovet av kontinuitet och samordning är som störst.

Konkurrensen om vårdpersonal är stor. Gemensamma mellanvårdsformer och ett ökat samarbete mellan regionen och kommunerna med patienten i centrum kan bidra till ett effektivare resursutnyttjande. Som patient ska du inte själv behöva navigera mellan olika vårdnivåer eller bli skickad fram och tillbaka mellan olika instanser. Vården ska också i högre grad kunna utföras i hemmet eller det kommunala boendet genom besök av mobila sjukvårdsteam och läkare. Vi ser gärna fler mobila team och bedömningsbilar som kan avlasta sjukhusen. Det uppnås genom att tillse att det finns rätt kompetenser och att primärvården har ett lokalområdesuppdrag som också innefattar hälsofrämjande arbete.

För att förbättra tillgängligheten och kvaliteten inom vården är det viktigt att bevara

kompetensen inom primärvården. Detta kan åstadkommas genom att erbjuda kombinationstjänster, genom att omstrukturera medarbetarstrukturen och genom att främja samarbete med andra vårdgivare och huvudmän. En utveckling av primärvården skulle också bidra till att skapa en mer jämlik vård, vilket skulle innebära att alla patienter, oavsett bostadsort, har tillgång till en primärvårdscentral.

Idag ser vi hur telefontider på vårdcentralerna ofta tar slut redan tidigt på morgonen. Det skapar frustration hos patienter som inte lyckas nå sin vårdgivare och riskerar att öka vårdbehoven i andra delar av systemet. För att primärvården ska kunna vara navet i den nära vården måste tillgängligheten förbättras – både fysiskt och digitalt. Därför behövs utökade öppettider, kontakttider och möjlighet till drop-in besök. Enligt genomförandeplanen för omställningen ska vårdutbudet vara mer digitalt, anpassat för invånarens behov och tillgängligt när patienten behöver det. I en framtid där digitaliseringen spelar en allt större roll kan en mer tillgänglig och effektiv vård skapas för alla. Genom att prioritera digitala lösningar som förstahandsval, med en app eller telefonkonsultation, kan vården bli mer tillgänglig och flexibel för patienterna.

Det måste också bli enklare för patienter att komma i kontakt med vården och hantera sina vårdtider. Öppna tidböcker, där patienter när det är medicinskt lämpligt själva kan boka, omboka och avboka tider digitalt, bör införas. I dag leder uteblivna besök till betydande kostnader och ineffektivt resursutnyttjande, samtidigt som patienter riskerar att inte få vård i tid. Ökade möjligheter för patienter att ta ansvar för sin egen vård kan bidra till bättre tillgänglighet, kortare vårdköer och ett mer effektivt nyttjande av resurser. Digital bokning är en självklar del av en modern och patientcentrerad hälso- och sjukvård och bör därför prioriteras.

Alltför många människor uteblir från sina vårdbesök. Uteblivna besök kostar vården. År 2024 var det drygt totalt 116 000 uteblivna besök på sjukhusförvaltningarna, till en kostnad på omkring en halv miljard kronor. Det är ett slöseri med både skattemedel och vårdens kompetens, samtidigt som andra patienter får vänta längre på vård. Därför behöver åtgärder vidtas för att minska uteblivna besök. Avgiften för vuxna, som utan giltig anledning, uteblir från ett bokat vårdbesök ska betala en patientavgift på 1 500 kronor.

Det finns situationer där en patient har giltiga skäl att utebli från ett planerat vårdbesök eller en operation. Hänsyn behöver tas till om frånvaron har en tydlig koppling till patientens sjukdomstillstånd, exempelvis inom psykiatrin. Även plötslig egen sjukdom, sjuka barn eller förseningar på grund av utebliven sjuk- eller färdtjänst kan vara giltiga orsaker. I bedömningen bör det också vägas in om patienten har meddelat, eller försökt meddela, sitt förhinder innan besöket. Det ska samtidigt bli enklare för patienterna att göra rätt genom enklare möjligheter att avboka eller omboka sin tid. På så sätt kan fler vårdtider användas effektivt, köerna kortas och mer resurser frigöras till vården.

Vi har tagit initiativ till en genomlysning av de vårdcentraler i regionens egen regi som uppvisar svagast resultat. Initiativet grundar sig i resultaten från den nationella patientenkäten, som visar på tydliga skillnader i patientnöjdhet mellan vårdcentraler – där vårdcentraler i egen regi är överrepresenterade bland de med lägst resultat. Syftet är att analysera orsakerna till de svaga resultaten, säkerställa efterlevnad av gällande regelverk och avtalskrav samt identifiera vilka åtgärder som krävs för att stärka kvalitet, tillgänglighet och ekonomisk hållbarhet. En sådan genomlysning är nödvändig för att skapa en mer jämlik primärvård, där patienter kan känna samma trygghet och få vård av hög kvalitet oavsett driftsform.

För att stärka kvaliteten i primärvården och möta utmaningarna i kompetensförsörjningen vill vi möjliggöra intraprenad som driftsform inom Närhälsan. Genom att ge medarbetare ett större inflytande över verksamhet, ekonomi och utveckling skapas bättre förutsättningar att ta tillvara engagemang och kompetens.

Kortare beslutsvägar och ökat lokalt handlingsutrymme ger verksamheterna möjlighet att utveckla vården utifrån lokala behov och prioritera resurser mer effektivt. Samtidigt bidrar detta till en bättre arbetsmiljö och stärker möjligheten att rekrytera och behålla personal.

Det finns även en stor potential med att integrera artificiell intelligens (AI) i vården för att effektivisera ytterligare. AI-teknik kan användas för att automatisera och förbättra administrationen, vilket frigör tid och resurser för vårdpersonalen. Med hjälp av AI-teknik kan patienterna få en aktivare roll, där de ges verktyg för egenkontroll och ett ökat engagemang i sin egen vård. Teknologin spelar en central roll i att göra vården mer patientcentrerad och effektiv.

Trygghetsatsning

Kärnverksamhet och akutsjukvård utgör ryggraden i hälso- och sjukvårdssystemet. Arbetet med att minska ambulanssjukvårdens uttryckningstider måste fortsätta och koncepten Samverkande sjukvård, I Väntan På Ambulans (IVPA), bedömningsbilar, SMS livräddare och drönare med hjärtstartare ska utvecklas vidare. Rätt insats på rätt plats i rätt tid ska genomsyra hela hälso- och sjukvårdsverksamheten. Ambulanssjukvården är idag likställd med en mobil akutmottagning, där patienten kan få en kvalificerad bedömning och omedelbar behandling på plats. När olyckor inträffar eller akuta medicinska tillstånd uppstår, är det ambulanssjukvården som utgör den första linjen av livräddande insatser. Snabb och effektiv ambulanssjukvård kan vara skillnaden mellan liv och död för den enskilde patienten.

För att säkerställa att IVPA-verksamheten upprätthålls föreslås att sjukhusens budgetramar justeras så att kostnaderna i stället belastar operativa hälso- och sjukvårdsnämnden. Genom att flytta de budgeterade kostnaderna från sjukhusen minskar risken att verksamheten prioriteras bort i sjukhusens interna budgetarbete IVPA är en viktig del av den akuta vårdkedjan, särskilt i områden där insatstiderna annars riskerar att bli längre. Operativa hälso- och sjukvårdsnämnden får därför i uppdrag att genomföra den budgettekniska fördelningen. 20 miljoner kronor avsätts för denna satsning.

Trygghetsatsningen fokuserar på att förstärka akutambulansen, lättvårdsambulanser för transport mellan vårdinrättningar för att avlasta akutambulansen samt bedömningsbilar. Totalt avsätts 300 miljoner kronor under perioden 2027–2029 för trygghetsatsningen, motsvarande 100 miljoner kronor årligen. Resurserna täcker drift och personal för ambulans, bedömningsbil och en riktad personalsatsning till våra akutmottagningar.

Trots Västra Götalandsregionens mål om att nå 90 procent av de mest akuta larmen inom 20 minuter, har inställelsetiderna försämrats under de senaste åren. Inställelsetiderna varierar och vi ser ett behov av att förstärka ambulanssjukvården för att säkerställa snabbare responstider över hela regionen för invånarnas säkerhet. Den geografiska jämlikheten i Västra Götalandsregionen vad gäller akutsjukvård behöver förbättras genom en utökad ambulanshelikopterverksamhet. Idag skiljer sig insatstiderna kraftigt mellan olika delar i regionen. För invånare i den norra delen av regionen kan tiden till avancerad akutsjukvård, vid exempelvis stroke eller allvarliga olyckor, vara livsavgörande. Tillgång till snabb, avancerad vård ska inte bero på vart man bor i regionen. Därför vill vi se en utökad verksamhet med en ny ambulanshelikopterbas i norra delen av Västra Götalandsregionen. Det är en viktig satsning för att säkerställa en mer jämlik vård. Det finns även ett tydligt beredskapsperspektiv i en utökad helikopterkapacitet. En ytterligare bas skulle stärka regionens redundans, förbättra transportkapaciteten vid större händelser och bidra till en robust sjukvårdsberedskap. 65 miljoner kronor avsätts för denna satsning.

En viktig del av trygghetsatsningen innefattar utbildning för distriktsläkare och

förstärkning av bemanningen på våra akutmottagningar med målet att öka antalet undersköterskor, sjuksköterskor och läkare. Avgörande för att akutsjukvården ska fungera tryggt och effektivt är därför goda arbetsförhållanden och att rätt kompetens finns på akutmottagningen. Det är en riktad satsning och det är upp till varje sjukhusförvaltning att göra en bedömning av behovet av fordon och hemställa om medel från operativa hälso- och sjukvårdsnämnden.

En trygg arbetsmiljö för blåljuspersonal är en grundförutsättning för att upprätthålla en fungerande och effektiv akutsjukvård. Ambulanssjukvårdare, medarbetare på akutmottagningar och uttryckande enheter verkar ofta under pressade förhållanden och måste kunna utföra sitt uppdrag utan att utsättas för hot, våld eller andra säkerhetsrisker.

Med anledning av det tragiska dådet i Gävleborg understryks vikten av en trygg arbetsmiljö för ambulanspersonal. Ambulanssjukvården är en central del av hälso- och sjukvården, men hot och våld har blivit ett allt vanligare inslag i deras vardag. För att stärka säkerheten vill vi införa ett flaggningssystem där risk för hot eller våld kan identifieras redan vid larm, vilket möjliggör bättre planering och att polis kan tillkallas vid behov. Vi vill även se över behovet av skyddsutrustning, utbildning och stärkt samverkan med Polismyndigheten. Personalens trygghet är en grundförutsättning för att kunna ge patienter en säker och fungerande vård och måste därför prioriteras. Regionen ska verka för att stärka tryggheten genom förebyggande åtgärder, samverkan med andra samhällsaktörer samt rutiner för hantering av incidenter. Det är av högsta vikt att medarbetare som arbetar i akuta vårdmiljöer ges rätt förutsättningar, stöd och skydd för att kunna utföra sitt uppdrag på ett säkert och professionellt sätt.

Kvinnors hälsa

Kvinnors hälsa är en av våra främsta prioriteringar när det kommer till att utforma och förbättra sjukvården. Kvinnors hälsa ska prioriteras genom hela livet. Sjukdomar och hälsobesvär som främst drabbar kvinnor har under lång tid fått för lite uppmärksamhet och resurser inom både forskning och sjukvård. Moderaterna vill stärka vården för kvinnor genom ökad tillgänglighet, kortare väntetider och bättre kunskap om kvinnors sjukdomar och hälsa i hela vårdkedjan. Det gäller bland annat endometrios, PCOS, klimakteriebesvär, migrän, infertilitet, och osteoporos, områden där många kvinnor fortfarande upplever långa väntetider, bristande kunskap och sena diagnoser. Kvinnor ska mötas av en vård med hög kvalitet och rätt kompetens, från ungdomsåren till graviditet, förlossning, fertilitetsvård och klimakteriet. Vården behöver bli bättre på att upptäcka, utreda och behandla kvinnosjukdomar i tid, samtidigt som forskningen och kompetensen inom kvinnors hälsa ska stärkas.

Ofrivillig barnlöshet drabbar ungefär ett av sex par och kan innebära stor psykisk, social och ekonomisk påfrestning för den som längtar efter barn. Tillgången till fertilitetsbehandling ska vara jämlik och inte avgöras av privatekonomi eller bostadsort. Den moderatledda regeringen stärker nu möjligheterna till fler offentligt finansierade IVF-försök och inför även kostnadsfria IVF-försök för syskonbehandlingar. Det är viktiga reformer för att fler ska få möjlighet att bilda den familj de önskar. I Västra Götaland har vi tagit initiativ till att upphandla IVF-behandlingar för att korta väntetiderna och öka tillgängligheten. Fertilitetsvården ska präglas av hög kvalitet, god tillgänglighet och kortare köer så att fler får hjälp i tid.

Hormonella förändringar i samband med förklimakteriet och klimakteriet påverkar kvinnor i åldern kring 40 - 60 år, medan det hos andra går obemärkt förbi. Symptomen varierar och vissa får stor påverkan på livet. Västra Götalandsregionen är en stor offentlig arbetsgivare med många kvinnliga medarbetare. För att värna våra medarbetare, minska besvären hos den enskilda kvinnan och möjliggöra att hon kan arbeta kvar i vår verksamhet vill vi att den friskvårdssatsning på kvinnors hälsa som

Moderaterna initierat fortsätter. Vi ser behov av att stärka sjukvårdens och medarbetarnas kunskaper om besvär förknippade med klimakteriet - hjälp och behandling finns. Det är en del i att vara en attraktiv arbetsgivare, men insatsen är också viktig ur ett samhällsekonomiskt perspektiv – många kvinnliga medarbetare riskerar att bli långtidssjukskrivna om de inte får hjälp med att komma tillrätta med sina besvär.

Det är viktigt att flickor och kvinnor som utsatts för könsstympning kan identifieras så tidigt som möjligt. Även flickor som riskerar att utsättas för könsstympning ska identifieras tidigt. Här spelar utbildning och kunskapshöjning gentemot berörd personal en viktig roll. Utbildningsbehovet i regionen är större än vad som kan förväntas ingå i Vulvamottagningens uppdrag att vara kunskapsbärare inom området.

Det är viktigt att Vulvamottagningen kvarstår som kunskapsbärare men att samverka med ett kompetenscentrum etableras för att på så sätt kunna möta det utbildningsbehov som finns. Strategiska hälso- och sjukvårdsnämnden har fått i uppdrag att utreda förutsättningarna för att omhänderta det regionala utbildningsbehovet och kompetensutvecklingen inom området kvinnlig könsstympning genom ett regionalt kompetenscentrum som samverkar med Vulvamottagningen. Det är viktigt att följa hur arbetet fortgår.

Under förra mandatperioden tog vi initiativ till att starta Agnesmottagningen för att utveckla förlossningsvården inom öppenvården. Agnesmottagningen riktar sig för närvarande till patienter inom Göteborgsområdet. Målet med mottagningen har varit att minska belastningen på specialistvården och akutmottagningen för gravida och nyförlösta på Östra Sjukhuset genom att erbjuda vård inom öppenvården. Patienter som inte är svårt eller akut sjuka upplever ofta långa väntetider på akutmottagningen för gravida och nyförlösta. En betydande förbättring för dessa patienter är att bli hänvisade till Agnesmottagningen. Där undviker de att stå i samma kö som livshotande sjuka och i stället få vård snabbare och mer effektivt.

Mottagningen har visat sig vara en framgångsrik modell för att öka tillgängligheten till vården för gravida och nyförlösta. Vi vill fortsätta driva utvecklingen av förlossningsvården och det är glädjande att regionfullmäktige har fattat beslut om att utreda möjligheterna till att utvidga Agnesmottagningen till att omfatta större delar av regionen. Detta är en viktig åtgärd för att främja jämställd vård i regionen och säkerställa att vård ges på lika villkor.

Varje år får drabbas flera hundra kvinnor i Sverige av livmoderhalscancer, ofta i ung ålder. Cancern orsakas i de flesta fall av humant papillomvirus (HPV) och resulterar i att det årligen dör omkring 150 kvinnor. HPV vaccinationen ingår i det allmänna barnvaccinationsprogrammet men från och med januari 2026 erbjuder Västra Götalandsregionen gratis HPV-vaccination för alla folkbokförda personer födda 1999–2008 (18–26 år), oavsett kön, som inte tidigare vaccinerats, som ett catch-up program.

Kvinnosjukvården har länge varit eftersatt och behöver prioriteras och stärkas. Flera delar i kedjan brister bl a tillgängligheten till gynekologi, liksom eftervården. Många kvinnor dras med långvariga besvär av förlossningsskador som påverkar livet negativt. Att förebygga skador är viktigt, men det är också viktigt att öka kunskapen och erbjuda hjälp om förlossningsskador uppstått. Den gynekologiska vården i Västra Götalandsregionen präglas i dag av långa väntetider, bristande tillgänglighet och valfrihet. För många kvinnor innebär detta att utredning och behandling fördröjs, vilket påverkar både hälsa och livskvalitet. Vi vill därför öppna upp för upphandling enligt lag (2008:962) om valfrihetssystem (LOV) inom kvinnosjukvården. Fler vårdgivare kan bidra till att korta köerna och öka tillgängligheten. Att prioritera den gynekologiska vården är nödvändigt för att säkerställa en jämlik och tillgänglig vård för alla kvinnor. En

förstärkning om 100 miljoner kronor avsätts för att upphandla gynekologisk vård och stärka tillgängligheten till kvinnosjukvård i Västra Götaland.

En trygg förlossningsvård

Inför flytten till det nya huset för förlossning och neonatalvård 2028 utvecklas verksamheten mot en mer differentierad och patientanpassad vård, där vårdnivån kan anpassas i varje enskilt rum. Det pågår ett arbete med att vidare utveckla framtidens förlossningsvård i nära samarbete med relevanta aktörer i regionen, med fokus på patientsäkerhet, differentierade vårdnivåer och ökad valfrihet. En långsiktig handlingsplan tas fram på Sahlgrenska Universitetssjukhuset med tydliga milstolpar och en tidsplan fram till att den nya vårdbyggnaden tas i drift 2028.

För oss handlar det om att valfrihet för blivande föräldrar ska utgå från patientperspektivet och personalens kompetens. Vi måste sträva efter en vård där patienternas behov och valmöjligheter står i centrum och där organisationen anpassar sig efter dessa behov, inte tvärtom. En god förlossningsvård måste givetvis vara patientsäker, men måste också präglas av en stor lyhördhet för individuella behov upplevda känslor och eventuella rädslor för att ge den nya lilla familjen goda förutsättningar i livet.

Förlossningsvården ska göras tryggare genom en sammanhållen vårdkedja. Samma vårdteam ska följa den gravida kvinnan genom hela graviditeten och förlossningen. Det kräver ett ökat samspel mellan den öppna mödravården och dygnet-runt-vården på sjukhusens förlossningsavdelningar. Förlossningsskadorna måste minska. Kvinnor med förlossningsskador ska få bättre möjligheter till rätt behandling och rehabilitering.

Det är viktigt att fortsatt ha fokus på en sömlös vårdkedja för kvinnosjukvård samt mödra- och förlossningsvård. Detta kan ske genom att bland annat främja olika evidensbaserade metoder och driftsformer i förvaltningarna som ger ökad kontinuitet och inflytande för kvinnan över sin vård. Arbetet med att minska förlossningsskador har gett resultat, men antalet förlossningsskador minskar inte längre i önskad takt. Arbetet måste därför fortsätta med målet att minimera antalet förlossningsskador och erbjuda en jämlik förlossningsvård i hela regionen.

Auroravården i regionen har en viktig roll i att stödja kvinnor med förlossningsrädsla och skapa trygghet inför förlossningen. Det är därför avgörande att auroravården är individuellt anpassad, professionell och tillgänglig i tid. Samtidigt visar patienters erfarenheter att det finns förbättringspotential. För att skapa trygghet behöver vården utvecklas i nära dialog med patienterna, där deras upplevelser tas på allvar och används som grund för förbättringsarbete. Regionen bör därför prioritera att utveckla auroravården så att den möter kvinnors faktiska behov och förväntningar. Fokus bör ligga på ökad tillgänglighet, förbättrad kontinuitet och stärkt kompetens inom bemötande och kommunikation.

En trygg förlossningsupplevelse börjar långt före förlossningen, och auroravården är ett avgörande steg på vägen. Tillgängligheten till eftervård inom förlossningsvården är av stor betydelse för både den nyblivna mamman och det nyfödda barnet och behöver förbättras ytterligare. En god eftervård kan bidra till att förebygga komplikationer och stödja den nya familjen under den första tiden efter förlossningen. Det ska inte spela någon roll var i regionen man bor utan blivande föräldrar och familjer ska få rätt stöd exempelvis genom utökade hembesök. Vi ser positivt på att möjliggöra ett utökat hembesöksprogram, motsvarande eller liknande den modell som finns i Göteborgsområdet, som kan implementeras för att täcka behoven av tidiga insatser i hela Västra Götalandsregionen och som kan vara ett värdefullt stöd till nyblivna föräldrar.

Patienthotell

Vårdplatssituationen med överbeläggningar eller patienter som inte får en plats på rätt vårdavdelning är en stor utmaning för regionen som kräver åtgärder. Inte minst måste samarbetet med kommunerna för hemtagning av färdigbehandlade patienter fungera bättre. Ett annat sätt att frigöra vårdplatser och samtidigt skapa en modern, flexibel och bekvämare vårdmiljö kan vara att införa patient-/vårdhotell.

Patienthotell kan vara en lämplig och trygg lösning för patienter som genomgår längre behandlingar och/eller har långt att åka till och från sjukhuset, nyopererade patienter, nyförlösta patienter eller de som inte har ett oavbrutet behov av sjukhusets resurser såsom läkare och sjuksköterskor. Även anhöriga kan dra nytta av en sådan facilitet. Ett exempel är SÄS Hotell vid Södra Älvsborgs Sjukhus som är ett komplement till sjukhusets vårdavdelningar. Dessutom skulle närheten till sjukhuset underlätta för patienter att få den uppföljning och vård de behöver utan onödigt krångel och förlust av tid och energi på resor.

Att införa patienthotell vid våra sjukhus skulle kunna frigöra vårdplatser på avdelningar och därmed minska risken för överbeläggningar. Det kan i sin tur bidra till en mer effektiv användning av sjukhusets resurser och en mer hållbar vårdorganisation. Vi ser också fördelar med att låta externa aktörer driva patienthotell i nära anslutning till sjukhusen.

På initiativ av Moderaterna har strategiska hälso- och sjukvårdsnämnden fått i uppdrag att genomföra en förstudie för att inrätta patienthotell i nära anslutning till Sahlgrenska Universitetssjukhuset, i extern regi och att sondera intresset hos privata aktörer för detta ändamål.

Mindre väntan och kortare köer till specialiserad vård

Västra Götalandsregionens största utmaning handlar om att komma till rätta med vårdköerna. Köerna till vården måste bli kortare och den lagstadgade vårdgarantin uppfyllas. Det finns behov av att fortsätta arbetet för att öka vårdproduktionen och minska köerna men inte minst den demografiska utvecklingen med en allt större andel äldre innebär en ökad konkurrens om såväl arbetskraft som resurser.

Kompetensförsörjningen är därför fortsatt en högt prioriterad strategisk fråga, liksom fokus på insatser för rätt använd kompetens, kompetensförsörjning av teamet och implementeringen av nya och effektivare arbetssätt.

Regionens sjukhus har under längre tid haft problem med dålig tillgänglighet och långa köer. Trots att betydande ekonomiska resurser har tillförts levererar inte sjukhusförvaltningarna enligt de produktionsplaner som upprättas och når inte upp till den vårdproduktion som planeras. Att fortsätta tillföra betydande ekonomiska resurser är därför inte lösningen på utmaningarna. Istället måste Västra Götalandsregionen ta hjälp av fristående sjukvårdsaktörer, samtidigt som det krävs omfattande insatser för att effektivisera och öka produktiviteten inom hälso- och sjukvården. Detta behöver ske samtidigt som arbetsmiljön och utvecklingsmöjligheterna för regionens medarbetare förbättras.

När tusentals patienter har väntat för länge på vård behöver fler lösningar övervägas. Vi tilldelar 250 miljoner kronor till den operativa hälso- och sjukvårdsnämnden för att upphandla vårdkapacitet i syfte att förbättra tillgängligheten, korta köerna och öka måluppfyllelsen för vårdgarantin. Varje dag av onödig väntan är en dag av onödigt lidande för patienten. Målsättningen är en köfri vård där varje patient får rätt vård i rätt tid.

Genom samarbete mellan regionen och externa utförare kan vi säkerställa att vi tar

tillvara på alla tillgängliga och till buds stående resurser. Alla insatser behövs, och om antalet utförare i vården ökar, kan väntetiderna för besök och behandlingar kortas, till gagn för patienterna. En jämförande studie, som Sirona har gjort på Vårdföretagarnas uppdrag, visar att användandet av privata vårdgivares fulla kapacitet skulle ge mer vård än om operationerna görs på regionernas egna sjukhus. När det gäller höftproteser kan uppemot 50 % fler patienter få operation hos privata vårdgivare för samma kostnad. När det gäller grå starr handlar det om ännu fler patienter. Därför har vi gemensamt med partierna i GrönBlå Samverkan lagt förslag och motioner om en större andel upphandlad vård inom ögonsjukvård, ortopedi och gynekologi av externa vårdgivare för att förbättra tillgängligheten och måluppfyllelsen för vårdgarantin liksom vårdval inom barn- och ungdomspsykiatri. Vi avser lägga ytterligare förslag för att tillförsäkra invånarna en vård utan onödiga väntetider, t ex genom att föreslå vårdval inom specialistvården.

Samtidigt som arbetet med att bygga ut den nära vården fortsätter behöver den högspecialiserade vården som patienten behöver sällan, fortsätta att koncentreras för att upprätthålla medicinsk kvalitet och den unika kompetensen för avancerade behandlingar. Patienter som behöver högspecialiserad vård ska få högsta möjliga kvalitet på sin behandling.

Socialstyrelsens har beslutat att ge Västra Götalandsregionen nya tillstånd för nationell högspecialiserad vård, inklusive könsdysfori, uttag av pacemakerutrustning, medfödd metabol sjukdom, epilepsikirurgi och viss vård vid analcancer. Om Västra Götalandsregionen och övriga regioner bör arbeta för tillstånd för nationell högspecialiserad vård inom de områden där man ligger i framkant. Det är positivt för och till gagn för invånare och patienter.

För att öka måluppfyllelsen avseende vårdgarantin behöver sjukhusen säkerställa sina planeringsprocesser för att redan vid remissens ankomst antingen ge patienterna en tid för besök eller behandling inom vårdgarantins gräns eller, om så inte kan ske, hänvisa till annan vårdgivare med bättre tillgänglighet. Den inrättade centrala enheten vårdgarantiservice ska kunna hjälpa patienter att hitta var den för närvarande kortaste kön finns.

Även om Västra Götalandsregionens sjukhus fortsatt ska spela den viktigaste rollen för att arbeta bort de köer som finns till besök och behandling, ska fortsatt vårdproduktion av fristående aktörer upphandlas för att öka tillgängligheten och minska köerna. Fler mobila operationsteam som kan utföra dagkirurgiska ingrepp där det finns lediga operationssalar hjälper till att höja nyttjandegraden och korta operationsköerna.

På akutmottagningarna är det viktigt att ha både erfarna läkare och läkare under utbildning med förmågan att göra snabba och effektiva bedömningar av patienter. Denna förmåga kräver kunskap och erfarenhet inom akutsjukvård, samt förmågan att snabbt identifiera och behandla akuta sjukdomar och skador. Det är viktigt att läkare under utbildning, d v s tjänstgörande läkare som inte har specialistkompetens, får möjlighet att arbeta tillsammans med erfarna läkare, så att de kan lära av varandra och utvecklas i sin yrkesroll. På så sätt kan akutmottagningarna säkerställa högsta kvalitet på vården och snabba bedömningar av patienterna.

Bättre flöden på akutmottagningarna kräver att bakomliggande service, såsom exempelvis vårdplatser och röntgenutrustning, finns tillgänglig. Arbetet med att minska antalet överbeläggningar på sjukhusen måste fortsätta och resurser allokeras på rätt plats. Det kräver både ett fortsatt utvecklingsarbete på sjukhusen med fokus på att skapa fler tillgängliga och bemannade vårdplatser men också en utvecklad samverkan mellan primärvård, kommuner och sjukhus, till exempel genom former för närvårdssamverkan.

För att säkerställa en trygg och patientsäker vård är det viktigt att patienter vårdas på

rätt vårdnivå. När patienter är medicinskt färdigbehandlade men kvarstannar på sjukhus i väntan på kommunalt mottagande, uppstår en belastning på specialistvården samtidigt som patienten vistas i en miljö som inte längre är anpassad efter vårdbehovet. Det kan försämra återhämtningen, öka risken för komplikationer och fördröja insatser för andra patienter i behov av akut eller planerad sjukhusvård. Förutsättningar bör därför skapas för att skapa olika mellanvårdsformer och korttidsplatser i övergången till kommunal vård. Det stärker patientperspektivet, frigör vårdplatser, möjliggör ett mer effektivt patientflöde och bidrar till att avlasta vårdens medarbetare.

En hälsofrämjande och förebyggande hälso- och sjukvård

Folkhälsoarbetet är grundläggande för att stärka människors hälsa, där individens egna val och förutsättningar har stor påverkan på hur långt vi når i det hälsofrämjande arbetet. Arbetet med att motverka våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck liksom ett starkt omhändertagande av dem som utstått sexuellt våld.

Inom hälso- och sjukvårdsområdet samt inom folkhälsa är det de delregionala nämnderna som har ansvar för att upprätthålla en dialog med kommuner, intresseorganisationer och civilsamhället. Dessa nämnder följer noga utvecklingen inom hälso- och sjukvården i sitt geografiska område, och särskilt med fokus på den nära vården, barn och ungdomars psykiska hälsa och de mest sjuka äldre.

Syftet är att kunna samordna dialogen mellan hälso- och sjukvårdens utförare och kommunerna, och därigenom säkerställa en hög kvalitet på vården för invånarna i området. Genom att hålla en löpande dialog med relevanta parter kan nämnderna identifiera behoven och utmaningarna som finns inom området och arbeta för att utveckla och förbättra hälso- och sjukvården för alla invånare. Det finns också behov av att fortsätta utveckla och tillämpa evidensbaserade hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande metoder och verktyg, integrerat i vårdarbetet, liksom att sprida goda exempel och projekt

En moderniserad cancervård

En uppdaterad nationell cancerstrategi har publicerats, vilket vi välkomnar. Sverige behöver en ny och samlad nationell cancerstrategi som utgår från modern forskning och att patienter ska försäkras tidig upptäckt och diagnostisering för rätt vård i tid samt en starkt rehabilitering. Digitala beslutsstöd behöver utvecklas i primärvården för en ökad systematik och jämlikhet i arbetet att diagnostisera patienter och med riskprofilering av patienter som löper ökad risk att drabbas av cancer. Eftervården och uppföljningen efter cancerbehandlingar behöver utvecklas för att möjliggöra återgång till en normal tillvaro efter sjukdom liksom insatser för en decentraliserad och personcentrerad cancervård där vård också kan utföras i hemmet.

Rehabiliteringen är idag ojämn i vår region. Arbetet med att öka jämlikheten i regionen avseende vård, behandling och rehabilitering måste intensifieras. Trots att det inte borde få hända drabbas alltför många barn varje år av allvarliga sjukdomar och cancer. För att erbjuda bästa tänkbara vård vill vi ytterligare utveckla vårdkedjorna för dessa barn. De ska så långt det är möjligt få en "röd matta" till och genom sjukvården för att snabbt få de utredningar och behandlingar som de behöver för att tillfriskna och kunna leva fullvärdiga liv utan men.

Vi vill se ett pilotprojekt för cancervård närmare patienternas hem. Syftet är att öka tillgängligheten och förbättra patienternas upplevelse av vården genom att flytta delar av behandlingen från sjukhusen till mer nära och tillgängliga vårdformer. Erfarenheter från andra regioner visar att viss onkologisk och hematologisk behandling kan ges tryggt och effektivt utanför traditionella sjukhusmiljöer, med goda medicinska resultat och hög patientnöjdhet. För många patienter innebär resor till sjukhus en stor belastning, särskilt under pågående behandling. Genom att pröva nya arbetssätt där vården kommer

närmare patienten kan både livskvaliteten förbättras och vårdens resurser användas mer effektivt, samtidigt som sjukhusen avlastas.

Psykiatrisk vård grundad i evidensbaserad kunskap

Arbetet med att förbättra tillgängligheten för personer med psykisk sjukdom och psykisk ohälsa har hög prioritet där särskilt fokus bör ligga på att stärka insatserna kring första linjens sjukvård för psykisk ohälsa, d v s vårdcentralen, rehab, ungdomsmottagningar, elevhälsan och 1177. Samarbeten och samverkan kring suicidprevention är också viktigt. Den psykiska ohälsan bland barn och unga kräver ett fördjupat samarbete med kommunerna, med skolan och elevhälsan. Inom Vårdval Vårdcentral finns idag möjlighet till tilläggsuppdrag i form av UPH (ungas psykiska hälsa) med fördjupad kompetens för bedömning, behandling och konsultation inom primärvård för barn och unga med psykisk ohälsa.

En princip om rätt vårdnivå ska användas för att minska antalet patienter som behöver specialistvård och för att förbättra tillgängligheten för patienter som kan behandlas inom primärvården.

För att säkerställa en psykiatrisk vård som grundar sig på evidensbaserad kunskap, behövs kraftfulla och långsiktiga satsningar på att förbättra kompetensförsörjningen inom psykiatrin för flera olika personalgrupper. Inom heldygnsvården bör evidens, kompetens, bemötande och vårdmiljö förbättras för att personalen ska ha de bästa förutsättningarna att arbeta utifrån den senaste kunskapen och tillämpa de lämpligaste behandlingsmetoderna. Det är också nödvändigt att öka kunskapen om neuropsykiatriska funktionsnedsättningar (NPF-diagnoser) för att förbättra bemötandet av dessa grupper inom alla regionens verksamheter.

För att stärka patienternas inflytande över sin egen vård behöver samverkan mellan patienter, närstående och vårdinstansen utvecklas ytterligare. Vidare bör den kroppsliga hälsan hos patienter inom specialistpsykiatrin fortsatt främjas, med målet att öka medellivslängden för de som lider av samsjuklighet.

Vi har tagit initiativ till att tillsätta en oberoende kriskommission för psykiatrin i Västra Götalandsregionen. Bakgrunden är en rad allvarliga händelser, återkommande brister i tillgänglighet samt signaler om en pressad arbetsmiljö och tystnadskultur inom delar av verksamheten. Initiativet syftar till att ta ett samlat grepp om situationen och analysera grundorsakerna till problemen, snarare än att fortsätta med enskilda punktinsatser. En kriskommission ska samla professionen och relevanta aktörer för att genomföra styrning, prioriteringar och vårdkedjor samt ta fram konkreta åtgärder för att stärka patientsäkerheten, förbättra arbetsmiljön och säkerställa att patienter får vård i tid. Psykiatrin behöver ett strukturerat omtag med fokus på helhet, ansvar och långsiktiga lösningar.

Korta köerna till barn- och ungdomspsykiatrin (BUP)

Det behövs tidiga och förebyggande insatser för att ge barn och unga förutsättningar för ett friskt och hälsosamt liv. De första åren i livet börjar redan under graviditeten där insatser vid behov ska erbjudas och kan så fortsätta under spädbarn- och småbarnstiden. För att möta behoven hos barn och unga med psykisk ohälsa är det viktigt att erbjuda kompetenta insatser i tid. Samtidigt som kapaciteten inom BUP måste förbättras krävs för att minska inflödet, ett stort fokus på sjukdomsförebyggande arbete mot psykisk ohälsa hos barn och unga. Det sker främst genom att stärka skyddsfaktorer och minska riskfaktorer via skolan, föräldrastöd och tidiga insatser inom hälso- och sjukvården t ex genom att främja goda levnadsvanor (sömn, fysisk aktivitet), antimobbingsprogram och trygga vuxenrelationer. Men det kräver samtidigt kortare kötider till bedömning och behandling, samt ökade resurser för tidiga insatser för att undvika att problemen blir större.

För att uppnå detta måste samarbetet mellan olika vårdnivåer och specialiseringar inom barn- och ungdomspsykiatri (BUP) stärkas och förbättras. Det är viktigt att man arbetar med tidiga insatser och förebyggande insatser parallellt. Mobila team ska kunna stötta upp skolhälsovården och i ett tidigt skede möta upp behov på skolorna. Ett kunskapscentrum bör övervägas med syfte att öka kunskapen och söka skapa en samsyn i samhället kring ungas psykiska hälsa.

På initiativ från Grönblå samverkan, arbetar regionen med att införa vårdval BUP för att öka valmöjligheterna för patienter och deras familjer. Införandet av vårdval inom BUP kommer att bidra till ökad tillgänglighet och nära vård för patienterna. Att erbjuda fler valmöjligheter och möjligheter till specialisering kan förbättra tillgången till barn- och ungdomspsykiatrisk vård och möta barnens specifika behov på ett mer individanpassat sätt.

Vi ser ett behov av att den operativa hälso- och sjukvårdsnämnden upphandlar psykiatrisk vård för barn och unga under en övergångsperiod, i väntan på att vårdval BUP träder i kraft senast den 1 januari 2028. Syftet är att förbättra tillgängligheten och säkerställa att fler barn och unga får den vård de behöver i tid. Operativa hälso- och sjukvårdsnämnden tilldelas 100 mnkr i syfte att öka upphandlingen av psykiatrisk vård för barn och unga.

En av fördelarna med fler vårdgivare är att det kan bidra till kortare väntetider och snabbare tillgång till vård. Att sprida belastningen över flera vårdgivare gör det möjligt att möta det ökade behovet av barn- och ungdomspsykiatrisk vård mer effektivt och därmed minska väntetiderna för patienterna. Genom en mångfald av vårdgivare ökar också möjligheterna till fler kreativa och effektivare sätt att bedriva vården på för ökad produktivitet till gagn också för dem som bor i avlägsna områden eller har svårt att resa långa sträckor. Det är i linje med ambitionerna i omställningen för hälso- och sjukvården.

I takt med att psykisk ohälsa bland unga vuxna ökar, finns ett växande behov av att säkerställa kontinuitet i vårdkedjan under en särskilt känslig livsfas. Övergången från barn- och ungdomspsykiatri (BUP) till vuxenpsykiatri sker i dag ofta vid 18 års ålder, samtidigt som många unga står inför stora livsförändringar kopplade till studier, inträde på arbetsmarknaden och andra avgörande vägval. För att möta behoven på ett mer ändamålsenligt sätt ska en översyn genomföras av nuvarande åldersgräns för BUP, med syfte att utreda möjligheten till förlängd tillgång för unga vuxna. En sådan översyn bör inkludera både medicinska, organisatoriska och socioekonomiska perspektiv, med fokus på ökad kontinuitet, bättre behandlingsresultat och ett förbättrat psykosocialt stöd under en kritisk period i livet.

Det har varit en prioritering att stärka stödet för barn och unga med psykisk ohälsa, särskilt med tanke på att dagens vårdresurser inte räcker till för att möta behoven. En annan viktig åtgärd har varit att förbättra primärvårdens förmåga att ta hand om patienter med mildare psykisk ohälsa, vilket kan minska trycket på både barn- och ungdomspsykiatri och vuxenpsykiatri. För att underlätta vården har det regiongemensamma uppdraget "En väg in" samordnat kontaktvägar och egenremisser till barn- och ungdomspsykiatri (BUP). Det är viktigt att fortsätta förbättringsarbetet av primärvårdens hantering av psykisk ohälsa, där digitala verktyg kommer att spela en allt viktigare roll, liksom möjligheterna för internetbaserad KBT för barn, ungdomar och vuxna för ökad tillgänglighet.

Västra Götalandsregionen ska fortsätta att förstärka den närliggande somatiska och psykiatriska specialistvården för barn och ungdomar samtidigt som insatser för barn med störst behov samordnas. Det är viktigt att koordinerande roller tydliggörs för barn inom barn- och ungdomsmedicinska och barn- och ungdomspsykiatriska mottagningar som har flera vårdkontakter, men också vid övergången från barn- och ungdomspsykiatri till

vuxenpsykiatrin.

För att tidigt identifiera och stötta ungdomar i riskzonen för allvarligt normbrytande beteende har Region Stockholm etablerat en ny enhet i nära samverkan med BUP, socialtjänst, polis och skola. Samverkan mellan olika aktörer är viktig för att möjliggöra tidiga och förebyggande insatser. Vi avser att följa utvecklingen av pilotprojektet i Stockholm och verka för att se över förutsättningarna för en liknande enhet i Västra Götalandsregionen.

Ätstörningar är bland de allvarligaste psykiska sjukdomstillstånden. De drabbar unga och vuxna, ofta under lång tid, och kräver en vård som är sammanhållen, specialiserad och tillgänglig när behovet uppstår. Den senaste regiongemensamma rapporten om ätstörningsvården visar på stora bekymmer. Brist på vårdplatser, bemanningssvårigheter, otydliga vårdflöden och bristande kontinuitet som innebär att patienter bollas mellan olika nivåer. Ätstörningsvården måste förmå att möta patientens behov och sköra patienter ska inte riskera avbrott i sin behandling. Olika behandlingsmetoder passar olika patienter. Det kommande vårdvalet inom barn-och ungdomspsykiatrin är en viktig del av lösningen, då det ger fler barn och unga möjlighet att få vård i tid.

Slå vakt om valfriheten och värna goda komplement

I Västra Götaland finns många vårdgivare inom den offentligt finansierade vården, vilket främjar utveckling, valfrihet och patientinflytande. Det ger medarbetare inom bland annat vårdrket större valmöjligheter när det kommer till val av arbetsgivare.

Vårdval vårdcentral har varit en framgång och antalet vårdcentraler och tillgängligheten har ökat. Vårdval vårdcentral har lyckats genom en kombination av etableringsfrihet och ett belöningsystem som uppmuntrar enheter att prioritera vårdtunga grupper och socioekonomiskt utsatta områden. Man ska också se till att alla har lika tillgång till primärvård, oavsett var i länet man bor. Genom att fokusera på kärnverksamheten och skapa en mer digitaliserad och patientcentrerad vård skapar vi en mer effektiv och tillgänglig hälso- och sjukvård för alla.

Även Vårdval rehab har visat på goda resultat. Tidig rehabilitering är viktigt för den enskilda individen men även för sjukvården och samhället i stort. Vi ser emellertid behov av att fortsätta arbetet med att säkerställa ett effektivt resursutnyttjande och kostnadskontroll.

Välutformade vårdval ger mer personlig valfrihet och ökad mångfald bland vårdgivare, vilket gynnar både vårdpersonal och patienter. Arbetet med att stärka patienternas valfrihet ska fortsätta genom att ta fram en modell för att hitta vårdområden som är lämpliga för vårdval.

För att möta vårdbehoven i regionen behövs fler vårdval som komplement till den offentliga vården. Både offentliga och privata vårdgivare kan bidra till att förbättra tillgängligheten, minska väntetiderna och öka valfriheten för patienterna. Förslag om att införa fler vårdval inom specialistvården avses att tas fram. Vårdval med löpande ersättning per utförd vårdinsats ger i många fall bättre kostnadskontroll jämfört med upphandlade avtal med fasta volymer, då ersättningen följer faktisk produktion och efterfrågan. Detta gör vårdval till ett mer flexibelt och kostnadseffektivt styrinstrument inom specialistvården.

Fler alternativ skapar ökad kapacitet och kan korta köerna, särskilt då privata aktörer ofta erbjuder specialiserad vård med kortare väntetider. För att åstadkomma verklig förbättring krävs att alla aktörer bidrar. Befintliga och nya vårdgivare i regionen kan ha möjlighet att ta emot en del av de volymer som sjukhusen i egen regi inte hinner med.

För att vårdvalen ska fungera på ett ändamålsenligt sätt behöver de omges av tydliga krav på tillgänglighet, medicinsk kvalitet och uppföljning. Samtliga vårdgivare, oavsett driftsform, ska leva upp till samma höga krav på patientsäkerhet och resultat. Regionen ska ha ett tydligt uppdrag att följa upp vårdens utfall och kontinuerligt säkerställa att patienterna får likvärdig vård oavsett vilken vårdgivare de väljer.

För att minska köerna till specialiserad vård är vår bedömning att mer vårdproduktion behöver upphandlas av fristående aktörer. Alla insatser behövs, och om antalet utförare i vården ökar, kan väntetiderna för besök och behandlingar kortas, till gagn för patienterna. Sjukhusen fortsätter att spela en central roll för att minska köerna till besök och behandling som har blivit längre på grund av pandemin. Upphandlingen av vård från fristående aktörer kan avlasta sjukhusen och ge vårdpersonalen välbehövlig återhämtning.

Avtal och takpris som används vid upphandlingar av vård bör justeras för fler utförare och stärkt konkurrens. Begränsningen kring ett max antal aktörer bör till exempel tas bort, avtalstiden förlängas för att möjliggöra planerbarhet och investeringar liksom tiden mellan avtalstecknande och driftstart. Det handlar också om att omformulera krav för att underlätta för nya verksamheter att kvalificera sig.

Mer tid till patienten och ökad effektivitet

För att klara omställningsarbetet och framtida utmaningar, i form av ökat vårdbehov och svårigheter att rekrytera medarbetare, behövs omfattande insatser för att effektivisera och öka produktiviteten. Detta behöver ske samtidigt som att arbetsmiljön och utvecklingsmöjligheterna för Västra Götalandsregionens medarbetare förbättras. Lösningarna finns i stor utsträckning på varje sjukhus, inom varje verksamhet eller på den enskilda vårdavdelningen varför ansvar, makt och befogenheter att nå såväl ekonomiska som verksamhetsmässiga mål måste decentraliseras till första linjens chefer och deras medarbetare.

Minskad administration och rätt använd kompetens

Fortfarande finns ett uppdämt vårdbehov efter pandemin där uppskjuten vård och behandlingar måste betas av. Vi ser ett behov av att sjukhusen därför tydligt fokuserar på den faktiska sjukvården och prioriterar patientnära aktiviteter, en bättre arbetsmiljö för medarbetarna och en ökad effektivitet. Vi är övertygade om att sjukvården kan bli effektivare och leverera den vård människor har rätt till, i tid, utan att medarbetarna ska springa snabbare. Det handlar om strukturella frågor, nya metoder och förändrade arbetssätt.

Vi ser behov av att minska icke nödvändiga administrativa uppgifter och onödig byråkrati. Det handlar inte om att minska den administrativa personalen som stöttar det patientnära arbetet. En minskad administrativ börda kan bidra till en mer effektiv sjukvård där mer tid och resurser kan läggas på patientnära vård. Genom att införa digitala lösningar och effektivisera administrativa processer kan sjukvården använda sina resurser och medarbetarnas kompetens på ett mer effektivt sätt och ge patienterna snabbare tillgång till vård och behandling. Det kommer att kräva tydlig styrning, minskad administration och långsiktig personalförankring. Rätt använd kompetens och uppgiftsväxling, det vill säga överlämning av ansvar och uppgifter mellan olika yrkesgrupper är en viktig del av vårdprocessen. Medel som frigörs genom att minska administration och byråkrati ska omfördelas till den nära vården.

Genom att säkerställa att uppgiftsväxlingen sker på ett strukturerat och effektivt sätt frigörs tid för sjukvårdspersonalen att fokusera på kärnverksamheten och därmed förbättra vårdkvaliteten. För att minimera risker och öka patientsäkerheten är det viktigt att det finns tydliga rutiner för uppgiftsväxling och att dessa följs noggrant. Vidare är det viktigt med tillgång till lämpliga kommunikationsverktyg och informationssystem för att underlätta en smidig och säker uppgiftsväxling.

Fortsatt utveckling av teknik, digitala vårdformer och tjänster

Inom hälso- och sjukvården är det viktigt att kontinuerligt söka efter nya tekniska lösningar som kan underlätta och minska arbetsbelastningen för personalen. Flaskhalsar och ineffektiviteter kan uppstå i vården på grund av komplexa processer och resursbegränsningar. Ett sätt att hantera dessa utmaningar och optimera vården är att implementera Artificiell Intelligens (AI) och digitala beslutssystem över hela hälso- och sjukvårdssektorn. Syftet är att eliminera flaskhalsar och ineffektiviteter genom att optimera resursanvändning och förutsäga och hantera problem i realtid samtidigt som patientflöden effektiviseras.

Att använda AI och digitala beslutssystem inom vården kan drastiskt förbättra både vårdprocesser och patientupplevelsen. AI har förmågan att analysera omfattande mängder hälso- och patientdata för att förutsäga och hantera potentiella flaskhalsar i vårdsystemet innan de uppstår. Det gör att vårdpersonal kan vidta åtgärder i förväg för att undvika onödiga förseningar eller problem. Resultatet är smidigare vårdprocesser och minskad väntetid för patienterna, vilket i sin tur förbättrar deras upplevelse av vården. Kontinuerlig övervakning och anpassning till förändringar i vårdbehov och patientflöden med dessa teknologier säkerställer optimal användning av varje vårdavdelning och resurs, vilket förhindrar överbelastning och möjliggör högkvalitativ vård när det är mest nödvändigt.

Vi behöver vara lyhörda för såväl vårdpersonalens behov, som medarbetardrivna innovationsidéer, och arbeta aktivt för att införa tekniska lösningar, hjälpmedel och former som kan bidra till att effektivisera och förbättra vårdprocessen, inte minst genom innovationsplattformen, vårdval och upphandlingar. 1177 ska kontinuerligt utvecklas för att göra tjänsten ännu mer användarvänlig och tillgänglig för invånarna. Det är avgörande att accelerera den digitala transformationen för att möta framtidens behov. Att införa modern teknik, digitala verktyg och hjälpmedel kan effektivisera vårdprocessen och avlasta vårdpersonalens arbetsuppgifter t ex genom automatiska läkemedelsmoduler och blodtrycksmätare men det gör det också möjligt för patienterna att ta en mer aktiv roll i sin egen vård.

Detta kan exempelvis innebära att patienter kan ta del av sin vårdplan och resultat från undersökning på distans, vilket i sin tur kan frigöra tid för sjukvårdspersonalen att fokusera på kärnverksamheten. Att sätta patienten i centrum kan skapa en mer jämlik vård, där alla patienter har samma möjlighet att ta del av den vård de behöver på distans. Genom att fokusera på kärnverksamheten och skapa en mer digitaliserad och patientcentrerad vård kan vi skapa en mer effektiv och tillgänglig hälso- och sjukvård för alla.

Ökat fokus på patientsäkerhet för bättre vårdkvalitet

Digitaliseringen innebär ett behov av att medarbetarna tillförsäkras kompetensutveckling på området så att de digitala vårdtjänsterna kan nyttjas fullt ut både som stödsystem och utifrån utökad delaktighet samt tillgänglighet för patienter och vårdtagare. Digitaliseringen öppnar också upp för flexibla och effektiva möjligheter till möten och fortbildning för medarbetarna. Arbetet med patientsäkerhet ska stärkas, och detta ska vara en central del i hälso- och sjukvårdens ledningssystem. Alla delar av verksamheten ska arbeta målinriktat, systematiskt och långsiktigt för att minska oönskad variation och säkerställa att bästa möjliga kunskap används i varje patientmöte. Genom en kvalitetsdriven verksamhetsutveckling och fokus på ständiga förbättringar ska medarbetarnas kompetens och vilja att utveckla hälso- och sjukvården tillvaratas. Det kräver att chefer och medarbetare ges tid, kunskap och redskap för att arbeta med kvalitetsdriven verksamhetsutveckling. Att hitta andra indikatorer för att mäta och driva på arbetet för ökad patientsäkerhet, förutom utfall, är viktigt.

Arbetet ska ha ett förebyggande synsätt, grundas på fakta och främja samverkan. Varje

sjukvårdsskada ska rapporteras och följas upp för att lära sig hur de uppstår och hur de kan undvikas. Sjukvården ska ha en säkerhetskultur som förebygger felhantering. För att minska risken för läkemedelskomplikationer ska regelbundna läkemedelsgenomgångar utföras för äldre personer, oavsett om de bor på egen hand eller i särskilda boenden. Det är viktigt att fortsätta arbeta för att minska felaktig användning av läkemedel i både primärvården och sjukhusvården. Personer som använder flera läkemedel ska få särskild uppmärksamhet. Läkemedelsdokumentation ska följa patienten genom hela vården. Regionen bör samarbeta med akademiska institutioner och företag för att driva forskning och utveckling av säkerhetsfrågor inom sjukvården.

Ökat lokalutnyttjande

En betydelsefull faktor för att optimera användningen av befintliga lokaler är ett effektivt lokalutnyttjande. Genom att göra en lokalbehovsanalys och fastställa det faktiska behovet kan man använda befintliga lokaler på ett optimalt sätt och skapa en effektiv miljö som uppfyller behoven hos både medarbetare och patienter.

För att öka nyttjandegraden av befintliga operationssalar ska Västra Götalandsregionen hyra ut operationssalar med låg nyttjandegrad eller öka sjukhusens egen användning av operationssalar. Dessutom kan fler mobila operationsteam hjälpa till att höja nyttjandegraden och korta operationsköerna.

Som ett led i arbetet för ökad effektivitet, behöver användningen av sjukhusens egna behandlings- och operationslokaler öka. Genom att genomföra redan beslutade omflyttningar av vård i Göteborgsområdet och utmönstra gamla, inte lika effektiva, behandlingsmetoder kan praktiskt effektiviseringsarbete ske.

Robust sjukvård i en osäker omvärld

I en allt mer orolig omvärld måste beredskapen i samhället stärkas. Sveriges medlemskap i Nato innebär nya förutsättningar och högre krav på vår förmåga att hantera kris och krig. Civilförsvaret behöver byggas upp och utvecklas, och hälso- och sjukvården är en central del i detta. Västra Götalandsregionen, som en av landets största aktörer, har ett särskilt ansvar att bidra till en robust och uthållig vårdstruktur. Det handlar om att säkerställa att vården fungerar även under extraordinära förhållanden, med tillräcklig kapacitet, fungerande ledning, god samverkan och beredskap att snabbt ställa om verksamheten. För oss är detta en tydlig prioritering: vården ska vara stark i vardagen, men också redo när samhället ställs inför sin största prövning.

Vi vill därför utreda möjligheten att utveckla mindre sjukhus i regionen till totalförsvarsjukhus. I ett försämrat säkerhetsläge behöver hälso- och sjukvården ha förmåga att fungera även under kris och krig. Mindre sjukhus har ofta både geografiska och organisatoriska förutsättningar att spela en viktig roll i det civila försvaret. En sådan utredning bör belysa hur dessa verksamheter kan ställas om vid höjd beredskap, hur lagerhållning av kritiska resurser kan stärkas samt hur samverkan mellan sjukhus, primärvård, kommunal vård och andra aktörer inom totalförsvaret kan utvecklas bl a genom utbildning och övningar. Syftet är att stärka regionens beredskap, öka robustheten i vårdsystemet och säkerställa att vård kan ges även i ett ansträngt läge.

Forskning i framkant

Vi strävar efter att vara i forskningens framkant för att dagens forskning ska bli morgondagens rutin. Västra Götalandsregionen bör arbeta aktivt för att öka resurserna för forskning och utveckling inom länet. Målet är att skapa en forskningsmiljö som lockar till sig de bästa forskarna och gör länet till en ledande region inom internationell forskning.

Fokus ligger på att stärka Västra Götalandsregionens position inom life science-sektorn.

För att detta ska ske behövs fler samarbeten med andra aktörer. Sverige har en life science-strategi som regionen måste följa. Genom samverkan med externa aktörer inom life science-klustret kan klinisk forskning möjliggöras och testmiljöer ökas för entreprenörer inom området. Detta stärker inte bara hälso- och sjukvården utan skapar också jobb i en växande sektor.

Sahlgrenska Life är ett viktigt projekt för Västsverige och planeringen och projekteringen av det bör fortsätta i oförminskad takt för att regionen ska kunna bibehålla sin internationella position inom life science. Bygget av hus ett har startat och upphandlingen för hus två och tre pågår. Samverkan som sker i projektet ger också förutsättningar för att ytterligare ta tillvara resurser i EU:s forskningsprogram. Inom hälso- och sjukvården har Västra Götalandsregionen uppdraget att ansvara för forskning och utveckling.

Detta innebär att sjukvården är en plats där forskning sker i samverkan med universitet, högskola och näringsliv. För att förbättra möjligheten till forskning på primärvårdsnivå, behöver kompetensförsörjningen inom primärvården öka på lång sikt. Vi vill främja forskning inom området för kvinnosjukdomar för att öka förståelsen och förbättra vårdens kvalitet.

Krafttag mot välfärdsbrottslighet i hälso-och sjukvården

Välfärdsbrottslighet inom hälso- och sjukvården är en stöld från samhället och från skattebetalarna – inte minst från dem som är i störst behov av vård och stöd. Välfärden ska vara till för dem som har rätt till den, och därför måste alla former av missbruk av systemen bekämpas konsekvent. Tillslag från Polismyndigheten, Skatteverket och IVO har visat på misstänkt välfärds kriminalitet kopplad till vårdverksamheter, där grova skattebrott och penningtvätt förekommer. Det är oacceptabelt. Den kriminella ekonomin ska strypas genom att förhindra att företag används som brottsverktyg, stärka arbetet mot otillåten påverkan från kriminella aktörer och säkerställa att skarpa och mer effektiva sanktioner används. Konsekvenserna av att missbruka välfärdssystemen ska vara tydliga, kännbara och omedelbara. Samtidigt ska tryggheten stärkas för patienter och anhöriga genom att säkerställa att välfärden bedrivs av seriösa aktörer och att skattebetalarnas pengar används på rätt sätt.

Tandvård

Vård som patienten behöver ofta ska finnas nära och den i den nära vården ingår också tandvården. Tandvården ska ges mer efter behov och ha fokus på de grupper som inte fullt ut får ta del av en generell utveckling mot en bättre tandhälsa samt på barn och ungas tandhälsa.

Folktandvården är konkurrensutsatt vilket underlättar också för mindre aktörer att vara med och leverera tandvård till regionens invånare. Det ger dessutom möjligheter att hitta mer flexibla lösningar för glesbygden respektive större tätorter. Styrelsen för folktandvården ska vara lyhörd, följa status på munhälsa och att tillse en god "täckning" i regionen samt vidta åtgärder och nya arbetssätt t ex mobila team, när så krävs.

4. Regional utveckling

4.1 Regional utvecklingsstrategi

Det regionala utvecklingsarbetet i Västra Götaland är långsiktigt strategisk och omfattar utveckling inom näringsliv, forskning och utbildning, social hållbarhet, miljö samt infrastruktur. Arbetet sker i nära samverkan med näringsliv, akademi, det civila samhället och offentlig sektor. Lagen (2010:630) om regionalt utvecklingsansvar lägger grunden för Västra Götalandsregionens uppdrag inom regional utveckling och förordningen om regionalt tillväxtarbete fastställer den regionala utvecklingsstrategins roll för utvecklingsarbetet i Västra Götaland.

Den regionala utvecklingsstrategin för Västra Götaland 2021–2030 (RUS:en) pekar ut riktningen för Västra Götalands utveckling. Den översyn som genomförts av RUS:en har nu antagits och är aktualiserad, Strategins målsättning inom regional utveckling har identifierat fyra övergripande och långsiktiga prioriteringar som regionen aktivt behöver jobba med:

- stärka innovationskraften
- bygga kompetens
- öka inkluderingen
- knyta samman Västra Götaland

Strategin pekar ut tre västsvenska kraftsamlingar inom områden som vi tillsammans i Västra Götaland behöver förstärka arbetet kring de närmaste åren. Dessa löper tvärs genom de fyra långsiktiga prioriteringarna och är framtidsrusta barn och unga, industrins gröna omställning och ökad robusthet genom samverkan i samhällsplanering.

Den uppdaterade strategin vill vi ska brytas ned i ett konkretiserat styrdokument för Västra Götalandsregionen. Syftet är att klargöra och stärka de områden som Västra Götalandsregionen ska prioriterade framöver.

Regional utveckling

Västra Götaland ska vara en region där människor vill bo, arbeta och se sina barn växa upp. För att regionen ska fortsätta utvecklas behöver möjligheterna till entreprenörskap, arbete och utbildning sättas i ännu större fokus. Den som väljer att bosätta sig här ska känna tilltro till att det finns goda möjligheter till ett tryggt och meningsfullt liv, både för sig själv och sin familj. Därför är det viktigt att skapa goda förutsättningar till ett meningsfullt liv där regionen rustar barn och unga för framtiden, genom satsningar på fullföljda studier som säkrar framtidens arbetskraft och resurser.

Västra Götaland ska ligga i topp i den nationella och nordiska tillväxtligan genom insatser som bidrar till nya företagsetableringar och skapar arbetstillfällen så att befintliga företag kan växa. Förutsättningarna för industrin behöver förbättras, inte minst genom investeringar i infrastruktur. Det finns ett behov av att utveckla näringslivet, stärka de tunga industrinäringarna som fordonsindustrin, men även basnäringar, så som fiske-, lant- och jordbruk- samt skogsnäringen.

För att klara livsmedelsförsörjningen och stå starkt i tider av osäkerhet måste ekosystemen vara robusta, jordarna friska och vattnet rent. Det förutsätter att näringsidkare inom gröna och blå näringar ges rätt verktyg genom forskning, investeringar och ändamålsenlig infrastruktur.

Moderaterna ser flera utmaningar för basnäringarna, såsom generationsskiften, brister i bredbands- och elnät som hämmar teknisk omställning, samt behovet av stärkt infrastruktur för de gröna och blå näringarna – där landningsmöjligheter för fisk, förädling och distribution kan öka regional tillväxt och beredskap. Samtidigt krävs riktade utbildningsinsatser för att säkra kompetensförsörjningen. Både för att stärka branschernas utveckling och den regionala livsmedelsförsörjningen, behöver regionen inom sitt uppdrag, bidra till innovation och kompetensutveckling inom Västra Götaland. Och att vi som region kan bidra till att upphandla mer regionalt producerade livsmedel. Västra Götalandsregionen ska bidra till att skapa och förbättra förutsättningar för näringslivet och företagsetableringar, inte minst inom välfärdssektorn, samt agera brygga mellan olika aktörer där det behövs. Västra Götalandsregionen ska ha en hög ambitionsnivå när det gäller tillväxt för att bli en stark tillväxtregion.

Regionens uppdrag inom regional utveckling

Budgetens prioriteringar innebär att miljö- och regionutvecklingsnämnden, liksom övriga nämnder, behöver använda skattemedel mer effektivt så att insatser inom regional utveckling ger tydliga resultat för invånarna. Regionen ska fullfölja sina åtaganden, och det kräver skarpare prioriteringar.

Projektanslag och dess resultat för den regionala utvecklingen

I miljö- och regionutvecklingsnämndens budget finns sökbara projektmedel, verksamhetsbidrag, företagsstöd och uppdrag till egenägda bolag, stiftelser och förvaltningar.

Projektstöd kan beviljas när nyttan för tillväxt, innovation och näringsliv är tydlig och väl underbyggd. Det kräver högre krav på resultat och effekt, samt bättre uppföljning genom relevanta indikatorer. Det behövs skarpare prioriteringar för att säkerställa att skattepengar används ansvarsfullt och ger verklig nytta. Västra Götalandsregionens finansiering av den totala projektkostnaden ska begränsas till 40 %, undantaget forskningsstöd och projektansökningar där 1:1-krav från staten eller EU föreligger. Projektmedel, verksamhetsbidrag och företagsstöd kan därför komma att minska under budgetperioden.

Syftet med att vi inom ramen för denna budget aktivt verkar för ett mer effektivt innovations- och tillväxtfrämjande arbete i regionen är att säkerställa att skattebetalarnas pengar förvaltas ansvarsfullt. I de fall där ett projekt i framtiden kan förväntas leda till en innovation eller verksamhet som kan bedrivas på marknadsmässiga grunder bör privata investeringar utgöra merparten av finansieringen. Regionala medel kan användas till att utveckla en samhällsinfrastruktur som bör skapa gynnsamma förutsättningar för Västsveriges innovation, tillväxt och utveckling.

Infrastruktursatsningar i Västsverige

Med sina drygt 9,5 miljoner pendlare per år är Göteborg-Borås en av landets allra mest trafikerade pendlingssträckor. Då det i dagläget saknas järnväg som kan möta resebehoven utförs den absoluta majoriteten av resorna med hjälp av bil eller buss. Avtalet för att förverkliga den gemensamma sträckningen Göteborg-Borås och bibana Mölnlycke som undertecknades under 2024 är viktigt för att möjliggöra en större arbetsmarknadsregion och för att möta kraven på en stärkt transportinfrastruktur. Göteborg-Landvetter flygplats fortsatta verksamhet är utifrån ett långsiktigt tillväxtperspektiv av stor vikt för Västsverige. Att en direkt järnvägsförbindelse säkrats i anslutning till flygplatsen – vilket blir resultatet av en järnvägsutbyggnad Göteborg-Borås – innan 2050 är avgörande för att säkra flygplatsverksamheten, då den annars faller ur EU:s transportnätverk TEN-T.

Infrastruktursatsningarna i Västsverige tar nu viktiga steg framåt. Göteborg-Borås, inklusive bibanan till Mölnlycke, har fått besked om byggstart och i den nationella planen prioriteras även utbyggnaden av järnvägen mellan Göteborg och Alingsås längs Västra

stambanan. Sträckan är idag hårt belastad med stora kapacitetsbrister, och utbyggnaden från två till fyra spår är avgörande för att stärka ett av Sveriges viktigaste gods- och pendlingsstråk. Det stärker kapaciteten för gods till och från Göteborgs hamn samt bidrar till att binda samman fler arbetsmarknadsregioner. De kapacitetshöjande åtgärder som beslutats för Göteborg-Alingsås är viktiga investeringar för näringslivet och tillväxten samt invånarnas arbets- och studiependling.

Västra Götalandsregionen ska driva på arbetet kring en utbyggnad av järnvägen mellan Göteborg-Oslo, där satsning för att utöka transport av gods på räls är viktig för att knyta samman arbetsmarknadsregioner. Denna utbyggnad hade inte bara knutit samman dessa två städer, utan hade också inneburit en fortsättning på sträckan mellan Hamburg och Köpenhamn. Ett dubbelspår mellan Göteborg och Oslo ligger i Västra Götalandsregionens intresse, och förutsättningar för att samarbeta brett över partigränserna i frågan är goda.

För att stärka Västra Götalands innovationskraft, tillväxt och beredskap behöver Göteborg Stallbacka flygplats långsiktigt säkras som en strategisk infrastrukturens resurs. Flygplatsen är viktig för regionens näringsliv, inte minst för industrins behov av snabba transporter av högvärdesgoods och tillgång till nationella och internationella marknader. Den bidrar till att behålla och skapa arbetstillfällen, både direkt och genom att öka attraktionskraften för företagsetableringar i området. Därtill kan flygplatsen ha en viktig roll i totalförsvaret och krisberedskap, vilket gör den till en nyckelpunkt i ett alltmer osäkert omvärldsläge.

Moderaterna vill betona vikten av väl fungerande vatten- och vägnät. Majoriteten av transporter i Västra Götaland sker via väg eller vatten och vår ambition är att öka transporter via järn- och sjöfart. Vi kommer fortsatt vara beroende av bil- och lastbilstransporter i Västsverige. Det är ett område som regionen behöver ha ett övergripande helhetsperspektiv på och bevaka. I en geografiskt stor region som Västra Götaland har bil, lastbil och båt en stor betydelse för person- och godstransporter. Många transportvägar är idag i behov av att rustas upp. De större vägarna och slussarna behöver byggas ut eller renoveras, samtidigt som det mindre vägnätet bör rustas upp.

För att finansiera framtida infrastruktursatsningar i Sverige och Västsverige ska möjligheterna till alternativ finansiering öka genom exempelvis medfinansiering från näringslivet. Detta kan i sin tur leda till ökad innovation, effektivitet och ge ökade incitament att leverera i tid och inom budget.

En framtidssäkrad energiförsörjning i Västra Götaland

Elektrifieringen är en stor möjlighet för Västra Götaland som med redan befintlig industri och kompetens både säkrar och skapar nya arbetstillfällen i regionen. Omställning medför en kraftig ökad efterfrågan på fossilfri el. Västra Götalandsregionen behöver bedriva ett påverkansarbete på nationellt plan mot exempelvis Svenska Kraftnät. Alla energislag behövs när vi strävar efter en skyndsamt utbyggnad av el- och energiproduktion, det är angeläget att det finns ett helhetsperspektiv som inkluderar ökad energi- och resurseffektivitet. Fjärr- och kraftvärme är några i raden av redan använda energitekniker som kan spela en roll i ett mer resurseffektivt energisystem.

Det är viktigt att kostnader och påverkan på energibalanseringssystemet alltid tas i beaktning inför yttranden gällande etablering av energiproduktionsanläggningar. Som region är vi positivt inställda till etableringar av gasturbiner i syfte att öka den reglerbara elproduktionen i regionen. För att möjliggöra effektiviteten i eventuell satsning på gasturbiner krävs en översyn av och tillgång till LNG/LBG-terminaler i regionen. Vi vill även att Västra Götalandsregionen ser över hur den kan bidra till ett genomförande av dessa etableringar.

Ett effektivt jordbruk rustat för framtiden

Digitalisering och robotisering medför stora möjligheter för Västra Götalands livsmedelsproducenter att göra sin verksamhet mer lönsam och hållbar. Genom användning av till exempel sensorer, GPS och drönare kan jordbrukare samla in data om markförhållanden, växttillväxt och skadedjur på ett effektivt sätt. Denna information möjliggör förbättrad planering och resurshantering, vilket kan minska överanvändning av gödsel och bekämpningsmedel samt öka skördarna. Det bidrar också till att jordbruket kan minska sin miljö- och klimatpåverkan.

För att det ska vara möjligt för bönder och lantbrukare i Västra Götaland att dra fördel av digitalisering och teknologiska framsteg krävs det att möjligheten till tillräckligt snabb nätuppkoppling finns på samtliga platser i regionen. Här ska regionen målmedvetet tillsammans med berörda parter verka för att få nödvändig infrastruktur på plats.

5. Kollektivtrafik

Kollektivtrafikens huvudsyfte är att vara ett konkurrenskraftigt och tidseffektivt alternativ för arbets- och studiependlare, och därigenom bidra till regionens tillväxt. Även om det gjorts flera förändringar och förenklingar inom regionen avseende zon- och biljettsystem behöver förenklingarna fortsätta. Bil samt gång- och cykel är viktiga delar i resekedjan och fungerar som ett komplement till kollektivtrafiken. Givet regionens geografiska förutsättningar kommer bilen som transportmedel vara viktig för våra invånare både idag och i framtiden. Västra Götalandsregionen ska därför ha en god tillgång till pendelparkeringar i anslutning till hållplatser och resecentrum, även på gles- eller landsbygd.

Kollektivtrafikens förutsättningar skiljer sig åt i regionen och politiken måste utgå från lokala behov. Moderaterna vill öka utbudet och stärka attraktiviteten genom anpassade lösningar. I städerna handlar det om att minska trängseln, korta restiderna och bättre nyttja kapaciteten, bland annat genom att utveckla vattenvägar med skytteltrafik med elfärjor. På landsbygden är fokus att säkra ett grundutbud, skapa trygga resor och stärka kopplingarna via knutpunkter.

Idag finns ett utbyggt linjenät i kollektivtrafiken i de större tätorterna, men det är viktigt att även landsbygden har tillgång till en fungerande kollektivtrafik. Ökad mobilitet är ett ledord som innebär att det ska vara enkelt att byta mellan olika trafikslag.

Kollektivtrafiken ska upplevas som trygg och resan ska ske i trivsamma fordon fria från skadegörelse. Vi vill öka de olika trygghetshöjande insatserna genom att utöka kameraövervakningen i fordon, samt vid knutpunkter, perronger och hållplatser. Arbetet med att säkra betalande resenärer måste aktivt fortsätta och vi ser därför möjlighet att potentiellt kunna vidga biljettkontrollanternas roll. Genomförda biljettkontroller leder till ökad trygghet och rättvisa, där skulle en möjlighet vara att komplettera deras roll att också vara trivsel- och trygghetsvärdar.

Nya tekniker i kollektivtrafiken kräver noggranna tester av säkerhet, drift och regelverk. Vi ska möjliggöra en balanserad utveckling där tekniska framsteg kombineras med operativa och samhällsverkliga krav. Genom att satsa och utveckla dessa nya tekniker kan regionen skapa nya hållbara transportlösningar, särskilt i områden där traditionell kollektivtrafik är svår att upprätthålla.

Kostnaderna för regionens kollektivtrafik väntas öka till följd av stora investeringar. Biljettpriserna i kollektivtrafiken bör årligen räknas upp på ett sätt som säkrar en långsiktig och stabil finansiering för Västtrafik. För att kunna erbjuda attraktiva priser och bra service behöver Västtrafik även accelerera arbetet för att öka reklamintäkterna. Genom att Västtrafik arbetar aktivt med att identifiera nya reklamtyper kan Västtrafik skapa möjligheter för ökade intäkter.

Införandet av permanenta civila biljettkontrollanter i kollektivtrafiken är viktigt för bolagets intäktssäkring. Årligen förloras betydande summor på grund av obetalda resor vilket drabbar de betalande resenärerna. De goda resultaten av införande av civila biljettkontrollanter i zon A leder nu till att det ska utökas nu även i zon B och C vilket vi välkomnar. I syfte att öka försäljningen och försäljningsintäkterna bör också möjligheten att låna ut redan köpta biljetter till andra resenärer begränsas och vi vill införa en delningsbar familjebiljett, för att förhindra att biljetter används kommersiellt av privata aktörer eller säljas vidare på en svart andrahandsmarknad.

5.1 En kollektivtrafik med fokus på arbets- och studiependling

Syftet med kollektivtrafiken i Västra Götalandsregionen är att möjliggöra god arbets- och studiependling. För att fler ska kunna resa kollektivt behöver områden med många och stora arbetsplatser och industrier ha goda förbindelser med hög turtäthet, planerade i

nära dialog med berörda arbetsgivare. En tillgänglig och kapacitetsstark kollektivtrafik ökar attraktiviteten att köpa bostad, underlättar för yngre och de utan körkort. Kollektivtrafiken ska utvecklas och planeras in i tidigt skede vid nybyggnation av bostadsområden och arbetsplatser. Kollektivtrafiken i befintliga bostadsområden ska upprätthållas och utvecklas för att säkerställa likvärdiga förutsättningar och långsiktig tillgänglighet i hela regionen.

5.2 Trafikförsörjningsprogram för Västra Götaland

Enligt kollektivtrafiklagen ska Västra Götalandsregionen, som regional kollektivtrafikmyndighet, ta fram ett trafikförsörjningsprogram. Ett nytt trafikförsörjningsprogram 2026–2029 är antaget av regionfullmäktige i november 2025.

Trafikförsörjningsprogrammets långsiktiga mål innebär att andelen hållbara resor ska öka i hela Västra Götaland och att minst fyra av tio motoriserade resor ska ske med kollektivtrafiken. Tre målområden beskriver ambitionerna kring geografisk tillgänglighet, enkel, trygg och inkluderande kollektivtrafik samt minskad miljöpåverkan från kollektivtrafiken.

Det nya trafikförsörjningsprogrammet syftade till att effektivisera regionens befintliga kollektivtrafik parallellt med att Västtrafiks självförsörjningsgrad och intäktssäkring. Det nya trafikförsörjningsprogrammet ska sträva efter att upphandla standardiserade bussmodeller för att sänka kostnader, och sträva efter en ökad livslängd på bussflottan hos Västtrafik. I målen för det nya programmet finns det målsättning om att öka resandet med kollektivtrafiken och öka trygghetsåtgärderna.

Utifrån de regionala förutsättningarna prioriteras här vilka åtgärder och insatser som är aktuella att genomföra. Västra Götalandsregionen samordnar tillsammans med kommunalförbunden också regionens prioriteringar och synpunkter på den nationella infrastrukturplanen.

En region, en zon

Moderaterna vill skapa en attraktiv kollektivtrafik för hela Västra Götaland. En region ska ha en zon, inte tre och dagens zonsystem har skapat prisskillnader där korta resor över en zongräns kan bli oproportionerligt dyra för resenären. Ett exempel är att en resa med pendeltåg från Partille till Lerum kostar 76 kronor, medan en resa med samma avstånd från Partille till Göteborg kostar 38 kronor. Trots att restiden och avståndet är likvärdiga skiljer sig priset markant. Med Moderaternas förslag om en zon för hela regionen skulle samma biljett gälla oavsett om resan går till Lerum, Göteborg eller någon annan del av Västra Götaland.

Ett enhetligt zonssystem gör kollektivtrafiken enklare att använda och fler människor kan pendla till arbete och studier utan att begränsas av krångliga zoner, liksom systemet i Stockholm. För Moderaterna är detta en viktig rättvisereform för regionens pendlare, när samma biljett gäller för hela regionen oavsett vart du bor. Det öppnar upp Västra Götaland som en arbetsmarknad- och studiearena, där människor enklare kan resa till jobb, utbildning och praktik.

För att möjliggöra en utveckling mot ett mer sammanhållet zonsystem avsätts medel i budgeten för 2027. Reformen bedöms på sikt bidra till ökat resande och stärka kollektivtrafikens intäkter. Moderaterna ser samtidigt ett behov av att Västtrafik arbetar mer aktivt med intäktssäkring, både genom att öka resandet och genom att utveckla möjligheterna till reklamintäkter inom kollektivtrafiken. Mot bakgrund av föreslagen inriktning ska uppdraget att utreda Västra Götalandsregionens zonsystem anses avslutat.

6. Kultur

Kultur, konst och kulturell bildning bidrar till att utveckla vårt samhälle. Med det följer utveckling av mångfald, innovation och kreativitet. Den moderata kulturpolitiken lyfter tradition, ett bevarat kulturarv och stöd för våra etablerade kulturella institutioner. Som ett starkt komplement till vår regions engagemang skall marknadsdrivet stöd och privata initiativ uppmuntras och partnerskap sökas.

Ett levande kulturliv är en drivkraft för innovation, entreprenörskap och att utveckla våra företag i regionen. Kreativa miljöer inspirerar till nya idéer, stärker konkurrenskraften och gör vår region attraktiv för både företag och människor. Kulturen skapar mötesplatser där nya samarbeten och idéer föds – mellan konstnärer, artister, kreatörer, forskare, entreprenörer och affärsutvecklare. Ett rikt kulturliv bidrar till att människor vill bo, verka och besöka Västra Götaland. Där kulturen frodas, växer också framtidens idéer.

Kulturens spets och bredd för alla åldrar ska utvecklas. Samtidigt som verksamheter ska stärkas med utmärkt kvalitet och stor lyskraft, ska kulturen vara tillgänglig och nå alla regionens invånare. Det ska uppnås i samverkan med civilsamhällets aktörer såsom föreningslivet och idrotten. Vi ser ett behov av att öka likvärdigheten i hur och i vilken omfattning regionen ger bidrag, utifrån nytta, räckvidd, besökare och omfattning av verksamheten. Allt fler invånare, speciellt barn och unga, behöver ha möjligheten att ta del av kulturen. Därför ska Västra Götalandsregionen utreda på vilket sätt och hur många av regionens invånare som tar del av kulturnämndens medel.

Självfinansieringsgraden varierar kraftigt mellan regionens kulturverksamheter. För att öka likvärdigheten bör graden av regional finansiering vägas in vid beslut om nytt eller fortsatt stöd till verksamheter som vänder sig till en betalande publik.

Regionens kulturverksamheter, både egna och stödmottagare, har idag olika förutsättningar när det gäller självfinansiering. Vi värnar om en stark och levande kultursektor, men ser samtidigt att det nuvarande bidragssystemet ibland skapar beroende och osäkerhet för många aktörer.

Barn och unga ska kunna ta del av kulturen inom regionen. Stödet till skolor i form av rese- och arrangörstöd är viktigt. Vi vill arbeta för att öka läsförmågan och läsförståelsen hos barn, unga och vuxna. Forskning visar också på kulturens positiva effekter för människans hälsa, vi bör använda kultur som ett medel i bland annat äldrevården och inom psykiatrin för att stärka arbetet mot psykisk ohälsa och ofrivillig ensamhet.

De kulturella och kreativa branscherna bidrar till ett levande samhälle som attraherar invånare, turister och företag med kreativitet och skaparkraft. En region som präglas av ett rikt kulturliv är berikande för både invånare och besökare samt lockar investeringar i regionen. Vi vill stärka regionen som ett turistmål genom att utveckla och öka tillgängligheten till regionala kulturverksamheter samt våra kultur- och naturarvsmiljöer.

Moderaterna vill se ett större utbyte och samverkan mellan olika aktörer så att kultur, kunskap och teknik kan utvecklas och spridas till fler. Västra Götalandsregionen ska i största allmänhet värna och stödja näringsidkare och egenföretagare verksamma inom kulturområdet och på så sätt främja ett gott kulturutbud.

6.1 En kultur med kraft att stå på egna ben

Kulturverksamheter som i större utsträckning står på egna ben kan verka friare. Därför ska ett större fokus läggas på att så många verksamheter som möjligt på sikt kraftigt ökar sin självfinansieringsgrad. Detta är också en viktig åtgärd för en ökad likvärdighet.

Idag har vissa verksamheter proportionerligt en högre regionfinansiering än andra.

En högre självfinansieringsgrad förutsätter att människor som tar del av och konsumerar olika kulturformer till en högre grad betalar för dem. I dagsläget finns det flera exempel på verksamheter som vänder sig till betalande besökare, men som trots detta har en mycket låg självfinansieringsgrad. Dessa bör i sina verksamhetsstrategier till en högre utsträckning inkludera ambitioner om att bli mindre beroende av verksamhetsstöd och/eller offentliga medel.

Prioritera och värna de regionägda kulturbolagen

Det finns idag ett flertal kulturverksamheter som arbetar på uppdrag av Västra Götalandsregionens kulturnämnd. Några verksamheter är Västra Götalandsregionen ägare av och några har andra huvudmän. För att säkra hög kvalitet och utveckling för fyra områden har regionen valt att driva prioriterade verksamheter i bolagsform där regionen är ägare eller delägare. Bolagen är idag uppskattade kulturinslag i regioninvånarnas tillvaro, och så bör det också vara i framtiden.

Den tidigt gjorda prioriteringen av dessa områden vid regionens bildande ska hedras genom att säkerställa att de regionägda bolagens verksamhet och kvalitet värnas i en tid när omprioriteringar görs inom ett flertal politiska områden. Detta förutsätter att de resurser som Västra Götalandsregionen lägger på kulturverksamhet i första hand riktas till de tidigare nämnda regionala bolagen. Det är därutöver önskvärt att dessa verksamheter på sikt verkar för en höjd självfinansieringsgrad i den mån det är möjligt.

Idag äger Göteborgs Stad operafastigheten samtidigt som Västra Götalandsregionen bär huvudmannaskapet för verksamheten och driver den framgångsrikt. Ett fullt ägarskap i regional regi skulle kunna ge flera verksamhetsvinster, exempelvis tydligare ansvarslinjer, mer långsiktig investeringsplanering, effektivare lokalförsörjning samt förbättrade förutsättningar för utveckling och underhåll utan onödiga gränsdragningar mellan hyresvärd och hyresgäst. Mot denna bakgrund bör man pröva om dagens ägarstruktur är ändamålsenlig.

En symfoniorkester för hela Västra Götaland

Varje år samlas barn och unga från hela världen för att delta i Side by Side – världens största musikläger, där Symfonikerna varit huvudarrangör sedan 2016. Musik förenar och bygger broar mellan människor och kontinenter. Moderaterna vill därför framåt prioritera ett fortsatt ekonomiskt stöd till Göteborgs Symfoniker, särskilt öronmärkt för verksamhet riktad till barn och unga.

Musik förenar och skapar en meningsfull fritid för barn och unga i Västra Götaland. Med ytterligare en riktad satsning på barn- och ungdomsmusiken kan symfonikerna stärka sin verksamhet och erbjuda unga en gemenskap de annars kanske inte hade fått uppleva. Musiken bidrar inte bara till att hålla våra barn och ungdomar borta från negativa influenser, den ger dem också verktyg för personlig utveckling.

En ledande och konkurrenskraftig filmregion

Film i Väst har etablerat sig som en av Europas mest framstående filmregioner, med en stark position inom produktion, kompetensförsörjning och internationella samarbeten. Verksamheten bidrar till regional tillväxt, arbetstillfällen och ökad attraktionskraft, samtidigt som den stärker Västsveriges varumärke globalt. Denna position har byggts i nära samverkan med filmbranschen, en inriktning Moderaterna vill fortsätta värna och utveckla genom långsiktiga villkor och en tydlig strategisk riktning som stärker tillväxten i branschen.

Moderaterna vill prioritera filmbranschen. Men för att säkerställa en långsiktigt hållbar

utveckling vill vi att en större andel av medel riktas mot filmer med hög publik relevans, produktioner som möter efterfrågan hos svenska biobesökare och har förutsättningar att nå en bred publik. Det stärker branschens konkurrenskraft, bidrar till ökad självfinansiering och säkerställer att offentliga investeringar ger tydlig nytta för invånarna.

En förstärkning av ungdomsidrotten

Utöver att den agerar folkhälsofrämjande kan ungdomsidrotten spela en viktig roll för att skapa en meningsfull fritid för barn och unga i Västra Götaland. På nationell nivå vidtar regeringen en mängd åtgärder för att stärka polis och rättsväsende, och därför ser vi en möjlighet att på regional nivå komplettera dessa med förebyggande insatser i syfte att vända utvecklingen. Att investera i ungdomsidrott kommer gynna vårt samhälle i det långa loppet och hjälpa oss att möta de utmaningar som finns idag.

Med utökade tillskott kan idrottsföreningar i utsatta områden stärka sin verksamhet och erbjuda hundratals unga en gemenskap och ett meningsfullt sammanhang att vistas i. Idrotten bidrar inte bara till att hålla ungdomar borta från negativa influenser, utan ger dem också verktyg för personlig utveckling och ansvarstagande, där de lär sig att samarbeta och verka mot ett gemensamt mål. Idrotten verkar inte bara som en positiv kraft för den fysiska hälsan, utan också den psykiska.

Bygg kompetens inför framtiden

Läsning lägger grunden för barn och unga att forma och utveckla sina språkkunskaper. Tyvärr har skillnaderna i ungas läsande ökat under ett antal år, vilket riskerar att få konsekvenser för såväl skolresultat som den personliga språkutvecklingen. En satsning på läsfrämjande insatser för unga i Västra Götalandsregionen införts. Detta är en satsning som Moderaterna ser ett stort värde i, och ämnar vidareutveckla.

Kulturstrategi för Västra Götaland

Kulturstrategins innehåll regleras i sin tur delvis av förordningen (2010:2012) om fördelning av vissa statsbidrag till regional kulturverksamhet där det fastslås att det statliga stödet ska fördelas till sju olika konst- och kulturområden.

Kultursamverkansmodellen, som är en viktig del i samverkan mellan stat, regioner, kommuner, det civila samhället och de professionella kulturskaparna, håller på att utredas.

Västra Götalandsregionens arbete inom kultur sker i nära samarbete med akademi, näringsliv, offentliga aktörer och det civila samhället. Samverkan sker lokalt, regionalt, nationellt och internationellt. Utgångspunkten för arbetet är den regionala kulturstrategin som dels lyfter prioriteringar inom de olika konst- och kulturområdena, dels pekar ut fem strategiska områden för samverkan: vidgat deltagande, gynna nyskapande, utveckla kapaciteter, nyttja tekniken och öka internationalisering.

7. Västra Götalandsregionens ledningsfunktioner

För att bedriva ändamålsenlig verksamhet inom regionens huvudsakliga ansvarsområden finns ett antal stöd- och ledningsfunktioner. Dessa ska bistå organisationen att uppnå ambitionerna inom dessa områden på ett kostnadseffektivt sätt, i linje med vad kommunallagen stipulerar.

7.1 Regionstyrelsen

Regionstyrelsen är Västra Götalandsregionens ledande politiska förvaltningsorgan. Den ska vara väl informerad om och ha ansvaret för hela organisationens utveckling samt följa de frågor som kan inverka på dess utveckling. Regionstyrelsen bevakar utifrån sin uppsiktsplikt att nämnder och styrelser fullgör sina uppgifter inom olika verksamhetsområden utifrån regionfullmäktiges beslut och vad som enligt lag och andra författningar vilar på Västra Götalandsregionen.

7.2 Fastigheter

Styrelsen för fastighet, stöd och service svarar för fastighetsförvaltning och lokalförsörjning samt att utveckla och säkerställa effektivt lokalutnyttjande inom regionen. Styrelsen ansvarar också för leverans av stöd- och servicetjänster åt nämnder och styrelser samt åt de aktiebolag där Västra Götalandsregionen äger mer än hälften av aktierna. I ansvaret ligger att utveckla och effektivt utnyttja de synergier och skalfördelar som finns inom och mellan de ingående verksamhetsområdena i fastighet, stöd och service.

Västra Götalandsregionens lokaler ska vara ändamålsenliga och utgå från verksamheternas behov. Framtidens sjukvård behöver lokaler som klarar av att stödja hälso- och sjukvårdens omställning, är långsiktigt hållbara och är tillräckligt flexibla för att möta kraven från framtidens sjukvård.

Det är viktigt att investeringar vid de enskilda sjukhusen ligger i linje med omställningen i vården och det samlade behovet i ett helhetsperspektiv av sjukvården i Västra Götaland. Planer kring sjukvårdens omställning måste gå hand i hand med planeringen av nya vårdbyggnader och återinvesteringar i nuvarande sjukhus. Miljömål 2030 ställer krav på ett hållbart byggande. Det pågår många projekt inom byggbranschen för att nå ett hållbart byggande. Västra Götalandsregionen ska stötta och vara delaktiga i den typen av projekt.

Lokalfrågorna har varit en återkommande utmaning under mandatperioden, med betydande brister på flera håll i regionen. Särskilt tydligt är detta inom psykiatrin, där många verksamheter bedrivs i äldre och i vissa fall otidsenliga lokaler som inte är anpassade för dagens vårdbehov. Bristande underhåll och otillräcklig planering riskerar att påverka både arbetsmiljö och patientsäkerhet, och kan i förlängningen även försämra vårdens kvalitet och effektivitet. Det är därför avgörande att regionen har en aktuell och samlad bild av lokalbeståndet, prioriterar nödvändigt underhåll och säkerställer att lokalerna stödjer en modern, tillgänglig och säker vård.

Västra Götalandsregionen ska vara en förebild för hållbar verksamhet, hållbar omställning och låg miljö- och klimatpåverkan. År 2021 antog regionfullmäktige Miljömål 2030 för regionens egna verksamheter. Regionens egna högt uppsatta mål driver på kostnader och skapar bekymmersam och krånglig byråkrati. Västra Götalandsregionen ska på ett övergripande plan följa de mål som regering och riksdag fastställer.

Investeringsberedningen måste utgå från regiongemensamma behov. Lokalbehovsplaner med tillhörande investeringsbehov ska varje år fastställas i utförarstyrelser i samråd

med beställarna och på så sätt ingå som en förutsättning i det årshjul som gäller för investeringsberedningen. Vid renovering och nybyggnation uppstår evakueringsbehov som i större utsträckning ska lösas genom att ta befintliga resurser i anspråk. Det kan innebära att tillfälligt flytta verksamheter till andra förvaltningar inom Västra Götalandsregionen.

Moderna lokaler

Regionfullmäktige ger i de ekonomiska ramarna uttryck för en ambitiös investeringsplan för sjukhusen och det finns även inom vissa fastigheter ett stort underhållsbehov. På Västra Götalandsregionens skolor föreligger ett generellt behov av underhåll.

Västra Götalandsregionen arbetar idag med att minska sin energiförbrukning och arbetet med energieffektivisering och energiomställning behöver utvecklas ytterligare. Berörda verksamheter ska involveras vid ny- och ombyggnationer.

Inom Västra Götalandsregionen avsätts upp till 1% av investeringsbeloppet för fastigheter till konstnärlig gestaltning. Vid eventuella fördröjningar av projekt ska avsättningen inte indexeras upp. För att säkerställa att resurserna används på ett effektivt och ändamålsenligt sätt finns även ett behov av att genomlysna omfattningen av avsättningarna till konstnärlig gestaltning. En sådan analys kan bidra till en bättre helhetsbild av hur medlen fördelas och vilket värde de tillför i det regionala investeringsarbetet. Västra Götalandsregionen ska sträva efter att hålla nere kostnader för investeringar.

7.3 Service

Inom området service ansvarar styrelsen för logistik för enhetlig, sammanhållen, hållbar och resurseffektiv logistik och försörjning av varor och tjänster inom Västra Götalandsregionen och enligt särskilda överenskommelser till länets kommuner. Ansvar för patientmåltider och tvätterier är också viktiga delar för en god vård på våra sjukhus.

Styrelsen har ett långsiktigt strategiskt uppdrag att utveckla logistik- och varuförsörjning med tillhörande tjänster till stöd för Västra Götalandsregionens utförarverksamheter. Styrelsen ansvarar för att ta fram förslag till och genomföra strategiska planer inom logistik- och försörjning. Styrelsen ansvarar också för utvecklingen av ett regionalt optimerat sortiment i samråd med utförarstyrelser och regionstyrelsen. I arbetet med sortimentsfrågor får styrelsen stöd av regionstyrelsens i upphandlings- och andra kommersiella frågor.

Arbetet med kostnadsbesparande sortimentsoptimering behöver påskyndas

Beredskap för kris och krig ställer nya krav på en säker försörjning av material till sjukvården. En anpassning till statliga krav och säker leverans inom hela regionen är ett prioriterat arbete framöver. Det är också därför viktigt att vi fördelar om medel till förmån för beredskapslager både vad gäller kvalitet och kvantitet för att säkerställa livsmedelsförsörjning.

Genom sina serviceverksamheter har Västra Götalandsregionen goda möjligheter att skapa en kostnadseffektiv organisation så att hela sjukvårdskedjan fungerar på ett bra sätt. Service- och fastighetsverksamheten får i huvudsak sina intäkter via avtal och betalning från olika utförare inom regionen för de tjänster som tillhandahålls.

I serviceuppdraget ingår att avlasta vården. Tillsammans med sjukhusen kan detta uppfyllas genom att utveckla den vårdnära servicen så att vårdens resurser i högre grad

kan användas till vårdproduktion. Sjukvårdens kompetens ska användas på rätt sätt och det behöver renodlas vilka arbetsuppgifter som servicepersonal utför. Arbetet med uppgiftsväxling och riktlinjer för arbetsfördelning mellan vårdpersonal och servicepersonal behöver därför utvecklas.

En tillförlitlig logistik- och försörjningsstrategi är av stor betydelse för en effektiv sjukvård. Införandet av en vidareutvecklad modell för materialförsörjning (MiV 2.0) för mottagningar och vårdavdelningar är en prioriterad del av logistik- och försörjningsstrategin.

Till största delen genomförs serviceverksamheterna i egen regi men också genom upphandling och i samarbetet med kommuner. Strategiskt viktiga verksamheter kan utföras i egen regi men tjänster som bedöms kunna utföras av annan ska upphandlas. God kvalitet och kostnadseffektivitet ska alltid prioriteras.

Det finns ett bra samarbete med kommunerna i Västra Götaland. Det gäller bland annat hjälpmedelcentralerna samt leverans av läkemedelsnära produkter och välfärdsteknik med digitala produkter.

7.4 Inköp

Västra Götalandsregionen är en av Sveriges största inköpare, vilket skapar möjligheter att koncentrera sig på kvalitet, hållbarhet och kostnadseffektivitet. Det centrala ansvaret för inköp skapar ett starkare och mer strategiskt fokus på inköpsfrågor. Det är angeläget att det finns ett användarvänligt inköpssystem för att alla som avropar varor och tjänster kan arbeta smidigt. Det är också angeläget att spårbarheten i fakturahanteringen kan öka samt att fokus fortsatt är starkt på avtalstrohet.

Den nuvarande målsättningen om att en viss andel av regionens livsmedelsinköp ska vara ekologiska är kostnadsdrivande för regionens verksamheter trots att det inte nödvändigtvis är miljö- och klimatmässigt fördelaktigt. I dagsläget har Västra Götalandsregionen mål om 60% ekologiska livsmedel till 2030. På grund av bland annat ökade livsmedelspriser är det svårt för måltidsverksamheterna att nå dessa mål. Inköp av ekologiska livsmedel är positivt om de dessutom är när- eller svenskproducerade då dessa kan fylla en viktig funktion kopplat till svensk beredskap och självförsörjning. Målet om en specifik andel ekologiska livsmedelsinköp ska avskaffas.

Sedan 2016 är Västra Götalandsregionen en Fairtrade Region. Flera forskare menar att det saknas belegg för att Fairtrade bidrar till minskad fattigdom och pekar till exempel på att småskaliga och fattiga jordbrukare riskerar att missgynnas. Därför ska regionen överväga att lämna Fairtrade-samarbetet och i stället fokusera på att gynna de småskaliga lantbrukarnas arbetsvillkor på andra sätt.

7.5 Säkerhet och beredskap

De senaste årens omvärldsutveckling har gjort att säkerhet- och beredskapsfrågorna vuxit i omfattning och betydelse. Europas säkerhetspolitiska läge har på senare tid kraftigt försämrats. Sårbarheter har också ställts på sin spets, till exempel elförsörjning, har bidragit till en ökad statlig ambitionsnivå inom området. Detta ställer höga krav på beredskapsutveckling inom regionens samtliga verksamhetsområden. Sveriges totalförsvarsförmåga ska öka och det svenska medlemskapet i Nato ställer krav på civil beredskap, vilket påverkar Västra Götalandsregionens verksamheter. På initiativ från Moderaterna är det nu möjligt för Västra Götalandsregionen att investera i europeisk försvarsindustri under förutsättning att dessa investeringar sker i enlighet med demokratiska och etiska principer samt främjar en stärkt europeisk säkerhetsstruktur.

Lagstiftning inom området har de senaste åren skärpts, exempelvis säkerhetsskyddslagstiftningen, GDPR (Dataskyddsförordningen) och Lag om informationssäkerhet för samhällsviktiga och digitala tjänster och är på väg att ytterligare skärpas. Investeringar inom såväl fastigheter som digital infrastruktur och system kommer framöver att på ett annat sätt än tidigare behöva beakta säkerhet och beredskapsaspekter.

7.6 IT och digitalisering

Att aktivt jobba med digitalisering för att förbättra, effektivisera och utveckla regionens verksamheter är ett viktigt verktyg. För att möta morgondagens utmaningar är det nödvändigt att utveckla och förändra de invanda arbetssätten vi idag har och utmana det befintliga systemet. Här öppnar en ökad digitalisering av välfärdstjänsterna upp för ökad effektivitet och bättre kvalitet.

Under den överskådliga framtiden kommer AI att påverka regionens verksamheter i grunden. Det innebär att vi kommer att kunna utveckla nya lösningar inom områden som vården och kollektivtrafiken. Användningsområdet kommer vara, och är mångfacetterat för att analysera stora mängder data, förutsäga händelser, fatta beslut och automatisera uppgifter.

Västra Götalandsregionen ska ligga i framkant av innovation och utveckling, där IT och digitalisering ska vara ett verktyg och stöd för verksamheterna med ett tydligt invånarperspektiv. Därför är det också viktigt att regionen ställer om på alla sätt vi kan.

8. Västra Götalandsregionens medarbetare

Västra Götalandsregionen behöver vara en attraktiv arbetsgivare för att kunna rekrytera och behålla medarbetare långsiktigt. Som arbetsgivare har regionen satt ett högt mål som uttrycks i ambitionen att uppfattas som Sveriges bästa offentliga arbetsgivare 2027 och är gemensamt för hela koncernen.

Bilden av Västra Götalandsregionen som en bra arbetsgivare spelar en avgörande roll för att kunna rekrytera den kompetens som krävs samt för att skapa engagemang och få medarbetare att vilja stanna kvar inom organisationen. Det är också avgörande för om medarbetare eller andra externa intressenter väljer att rekommendera Västra Götalandsregionen som arbetsgivare till vänner eller kollegor.

Västra Götaland har generellt sett inte problem med att rekrytera personal, utan utmaningen är främst att medarbetare väljer att sluta på grund av brister i den organisatoriska arbetsmiljön. Därför behöver regionen arbeta mer fokuserat med att behålla medarbetare, och fokusera på att det goda ledarskapet måste fortsätta utvecklas. Regionen måste särskilt arbeta ännu mer fokuserat med att behålla medarbetare genom en god organisatorisk arbetsmiljö. I tydlighets- och transparensyfte bör arbetsgivaravgiften finnas med på regionmedarbetares lönespecifikation.

Kompetensförsörjning på kort och lång sikt

Bemanningsläget är på vissa håll bekymmersamt och det finns kompetensobalanser som måste adresseras. För ökad kontinuitet och stärkta möjligheter till kompetensförsörjning krävs en framåtsyftande medarbetarpolitik som fortsätter på den av GrönBlå Samverkan inslagna vägen med fortsatt fokus på såväl konkurrenskraftiga löner som goda arbetsvillkor. För att långsiktigt kunna behålla och rekrytera medarbetare och rätt kompetens måste Västra Götalandsregionen vara en attraktiv arbetsgivare. Erfarenhet, ansvar och kompetens måste avspeglas i löneutveckling och lönespridning.

Det krävs ett fortsatt arbete kring förändrade arbetssätt med ett tydligt fokus på bemanning- och kompetensplanering både för att stödja arbetet med omställningen inom sjukvården och utifrån ett verksamhetsperspektiv. Viktigt är en ökad systemförståelse; att se över vilka yrkeskategorier och kompetenser som behövs liksom eventuella behov av nya, förändrade eller färre subspecialiseringar, ökad samverkan mellan befintliga och nya yrkeskategorier, uppgiftsväxling samt matchning både på verksamhets- och individnivå. Arbetet med uppgiftsväxling där införandet av servicemedarbetare bidragit till att avlasta bland annat sjuksköterskors arbetsuppgifter i form av exempelvis förrådshantering och matdistribution till patienter, behöver fortsätta och formaliseras.

Ett större fokus på att kompetensplanera teamet genom till exempel ett förstärkt arbete kring schemaläggning, kan bidra till ökad kontinuitet och trygghet, vilket inverkar positivt på den upplevda arbetsmiljön. Västra Götalandsregionen ska centralt verka för att intensivifiera arbetet med att sprida goda exempel på arbetstidsmodeller och hälsofrämjande schemaläggning som stödjer kontinuiteten i teamet.

Tillit och frihet är viktigt att upprätthålla och utveckla för att vi ska kunna ta tillvara medarbetarnas engagemang och idéer, förbättra arbetsmiljön och få medarbetare att vilja söka sig till, stanna kvar och utvecklas i Västra Götalandsregionen. Den utvecklingskraft och förmåga till omställning avseende organisation, arbetssätt och samarbeten som verksamheterna och medarbetarna visade på under Covid-19 pandemin är viktigt att fortsatt bejaka.

Att komma tillrätta med tystnadskulturen inom Västra Götalandsregionen är en prioriterad fråga, särskilt i ljuset av rapporter om bristande öppenhet och att anställda inte vågat lyfta problem. Detta gäller t ex IT-systemet Millennium men även andra signaler har kommit om en upplevd tystnadskultur. För att bryta denna kultur krävs både externa utredningar och interna kulturella förändringar. Det krävs ett aktivt chefskap där chefer lyssnar och uppmuntrar till dialog och delaktighet. Att skapa säkra kanaler för att rapportera missförhållanden utan rädsla för repressalier kan bryta tystnaden.

Attraktiva anställningar, villkor och ersättningar

Kontinuitet är ett viktigt ledord för trygghet och stabilitet på arbetsplatsen. Västra Götalandsregionen ska därför erbjuda attraktiva arbetsplatser med konkurrenskraftiga villkor och goda möjligheter till karriär- och kompetensutveckling så att medarbetare väljer att söka sig till och stanna kvar i Västra Götalandsregionen.

Förbättrings- och utvecklingsarbetet är en ständigt pågående process i nära samverkan mellan chefer och medarbetare som ska utgå från verksamhetens behov. Helhetssyn och samverkan ska prägla verksamheten och genom tillitsstyrning kan handlingsutrymmet för medarbetarna öka. Det är viktigt att tillvarata medarbetarnas idéer och initiativ som kan bidra till förbättrad arbetsmiljö och minskad administration bland annat genom en administrativ prövningsrätt, och högre produktivitet. För att möjliggöra lokalt förbättringsarbete på varje enskild arbetsplats ska dessa ges resurser för utvecklingsarbete och alla chefer utbildning i kvalitetsdriven verksamhetsutveckling.

Det krävs också ett fortsatt arbete med lönesättningen. Att tillförsäkra en god löneutveckling under hela arbetslivet ska ha hög prioritet och fokusera på att stärka kopplingen mellan karriärutveckling, kontinuitet och yrkesskicklighet med särskilt fokus på de grupper som uppbär den kliniska verksamheten inom hälso- och sjukvården. Vi har bidragit till flera omfattande lönesatsningar och höjda ersättningar för medarbetarna i vården. Sammanställd lönestatistik visar att satsningarna har varit framgångsrika men det finns vårdnära yrkesgrupper där Västra Götalandsregionen har svårigheter att behålla och rekrytera medarbetare och som bör prioriteras vidare.

Resultatet av tidigare grönbå satsningar är kraftigt höjda medellöner för svårrekryterade grupper inom hälso- och sjukvården. Utgångspunkten var och är att kompetens och erfarenhet och ansvarstagande ska återspeglas i lönekuvertet och att det ska finnas en lönespridning. Medarbetarpolitiken måste fortsatt fokusera på att skapa förutsättningar för ökad kontinuitet och stärkta möjligheter till kompetensförsörjning genom konkurrenskraftiga löner och goda arbetsvillkor. Det är viktigt att fortsatt utveckla incitament för att ta de tunga arbetspassen eller att utbilda sig inom sjukvårdens bristyrken.

Systematiken och systemförståelsen i arbetet med lönesättning, en ökad lönespridning samt jämställda löner bör intensifieras och tydliggöras där lönestrukturen ska stimulera till förbättringar av verksamhetens effektivitet, produktivitet och kvalitet samt bidra till att arbetsgivaren når målen för verksamheten. Löneutvecklingen ska vara högre för de prioriterade grupperna än för övriga. Lönesättningen måste samtidigt hållas inom tilldelad budgetram.

Karriärmöjligheter och tjänsteutbud behöver utvecklas så att medarbetare kan växa och utvecklas i sina yrken. Regionen behöver anställningsformer som fungerar och uppfattas som attraktiva för medarbetare i olika faser av livet. Att möjliggöra och arbeta fram modeller för kombinations- och/eller rotationstjänster där medarbetaren kan arbeta inom öppen- och slutenvård, rotera och byta mellan olika arbetsplatser internt och externt, liksom snabb- och beredskapsutbildningar, kan ge goda synergier, och bidra till

att öka robustheten i sjukvårdssystemet.

Satsningen på förstärkt IVA-vård år 2022–2024 som GrönBlå Samverkan startade har, genom förstärkning av intensivvården med 70 förstärkningssjuksköterskor och 70 förstärkningsundersköterskor, haft som mål att skapa en robust och hållbar struktur vid extraordinära situationer och särskilda händelser.

Medarbetarpooler, som erbjuder fasta anställningar, fungerar som alternativ till inhyrd personal och som en intern lösning för att avlasta medarbetare vid arbetstoppar eller sjukdom. Det är samtidigt en flexibel anställningsform för kunniga medarbetare som vill ha omväxling och utmaningar.

Bristande tillgång till rätt kompetens är en av de största utmaningarna som vården har för att möta rådande behov. Detta problem finns inom alla verksamhetsområden, men är särskilt tydliga i vissa specialiteter och kan påverka både läkare och sjuksköterskor. Idag tillåter nuvarande regelverk exempelvis inte att läkare som vill ta extrapass får göra så på egen klinik (så kallad internstafett). Det innebär att de individer som har möjlighet, lust och vilja att bidra med sin kompetens, på sin ordinarie arbetsplats, inte har möjlighet att göra det på grund av interna regler. I stället hänvisas dessa till att utföra detta arbete på andra håll, exempelvis hos andra regioner. Därför har vi föreslagit en översyn av gällande regler för hur medarbetare anställda i Västra Götalandsregionen medges så kallad bisyssla i form av anställning i bemanningsföretag.

Äldre, seniora medarbetare bär på stor kunskap och erfarenhet och bidrar till trygghet för nya oerfarna medarbetare. De kan därtill också efter pensionering fungera som beredskapspersonal under semestrar och arbetstoppar. Ett åldersmedvetet förhållningssätt i verksamheten med insatser för att locka äldre, erfarna medarbetare att arbeta kvar inom sjukvården med till exempel möjlighet till flexiblare anställningar och handledar- och mentorsuppdrag, ska fortsätta och utvecklas. En bifallen motion från Moderaterna om att höja ersättningen motsvarande den besparing som den lägre arbetsgivaravgiften medför för Västra Götalandsregionen, för de medarbetare som arbetar kvar från och med det år de fyller 67 år, kan komma att premiera dessa medarbetare.

Ett hållbart arbetsliv

Med begränsade resurser är det viktigt med rätt använd kompetens. Arbetet med förändrade arbetssätt, uppgiftsväxling och avlastning måste därför fortsätta. Det handlar till exempel om ett ökat samarbete över organisatoriska gränser där medarbetarna ses som en resurs mellan avdelningar och verksamheter. Fler arbetsuppgifter bör också överföras till servicemedarbetare, inte minst inom städ- och måltidsverksamhet samt materialhantering.

På regionövergripande nivå finns ett ansvar i att underlätta bemanningen genom att söka undanröja hinder samt skapa goda ramverk och villkor för verksamheter och medarbetare, bland annat för regler för bisysslor och karens och ett synsätt där andra sjukvårdsgivare ses som goda komplement till Västra Götalandsregionens egen verksamhet. Helgtjänstgöringen handlar om möjligheterna att bemanna dygnet-runtverksamheterna men är samtidigt en faktor som påverkar attraktiviteten för att arbeta inom hälso- och sjukvården. Även om ersättningarna höjts för de tyngre passen så finns det, för att klara bemanningen, behov av en översyn kring ytterligare åtgärder och en dialog och samverkan med de fackliga organisationerna.

Utbildningsplatser för framtida medarbetare

Utifrån nuvarande och framtida kompetensbehov är det nödvändigt med ett strategiskt arbete med utbildning och kompetensutveckling, men också en kraftsamling kring

utbildningsuppdraget för att locka dagens unga att bli framtidens medarbetare i Västra Götalandsregionen. Satsningarna på betald vidareutbildning till specialistsjuksköterska fortsätter, liksom satsningarna på kompetensutvecklingsinsatser och introduktionsutbildningar.

Västra Götalandsregionens kapacitet att ta emot studerande för utbildning, praktik eller motsvarande, måste vara tillfyllest, nyttjas optimalt och av hög kvalitet. Under de kommande åren förändras läkarutbildningen successivt där AT fasas ut. För att klara inte minst kompetensförsörjningen av specialistläkare inom identifierade bristspecialiteter, behövs en noggrann uppföljning, dimensionering och finansiering av AT, ST och BT, och integrerade tjänster. Listningskravet per ST-läkare bör ses över, för att underlätta möjligheterna till vidareutbildning i hela regionen.

Idag råder en brist på specialister i allmänmedicin vilket påverkar primärvården och utbyggnaden av den nära vården negativt. För att möta behoven och förbättra vården behöver antalet utbildningsplatser öka, liksom insatserna att locka fler att utbilda sig till specialister inom allmänmedicin.

Stort fokus måste läggas på att öka genomströmningen av studenter samtidigt som kvaliteten bibehålls. Ett uppdämt behov av verksamhetsförlagd utbildning (VFU) ställer krav på nya rutiner och arbetssätt för att nyttja alla tillgängliga resurser i form av handledning på bästa sätt t ex grupphandledning, på samordning och samverkan i befintliga strukturer och utveckling av nya lärmiljöer, såsom till exempel simuleringscenter och utbildningsvårdcentraler. I detta arbete kan senior kompetens vara en viktig del men även deltidsanställningar för till exempel sjuksköterskestudenter under utbildningstiden.

Handledningen bör också premieras för att möjliggöra en positiv utveckling av kvalitet och kompetens. Det skulle gynna hela produktionskedjan i vården. Det krävs en nära dialog med såväl primärvården, sjukhusen, som kommunerna och privata vårdgivare, för att finna möjliga samverkansmöjligheter gällande utbildning och auskultation. Digitaliseringens möjligheter ska nyttjas för ett effektivare resursutnyttjande till exempel avseende handledarskap och inom PLUS, med syftet att möta behovet av utbildningsplatser.

9. Hållbarhet

Västra Götalandsregionens hållbarhetsmål 2030 utgår ifrån de globala hållbarhetsmålen i Agenda 2030. Hållbarhetsarbetet i regionen ska fortsatt arbeta med den ekonomiska aspekten i sina bedömningar, dock identifierar vi att det finns ett behov av att prioritera och arbeta med den ekonomiska dimensionen i ärendebedömningen. Ekonomisk hållbarhet är en förutsättning för att regionen ska ha möjlighet att uppfylla målen inom övriga hållbarhetsområden.

Moderaterna ser att delar av de uppdrag som ligger under Hållbarhetsutskottet främst bidrar till ökad administration och skapar onödiga flaskhalsar i beslutsprocessen. Medel som skulle kunna tillföras direkt till verksamheterna behöver först behandlas av utskottet, vilket fördröjer utbetalning av medel. Därför vill vi satsa medel avsedda för merkostnader kopplade till HVO-bränsle från Hållbarhetsutskottet och i stället tillföra dem direkt till ambulansverksamheten. Västra Götalandsregionen har antagit flera policys för att stärka hållbarhetsarbetet. Moderaterna ser dock att vissa riktlinjer riskerar att hämma både effektiviteten och medarbetarnas tidsanvändning. I resepolicyn prioriteras tåg och buss, vilket är positivt ur miljösynpunkt men samtidigt bör flyg vara ett möjligt alternativ när dessa färdmedel inte är tidsmässigt ändamålsenliga. En mer flexibel tillämpning kan både effektivisera tjänsteresor och bidra till flygets omställning.

Västra Götalandsregionen är en region med stora tillgångar i form av en lång kuststräcka och ett rikt utbud av sjö- och vattennära miljöer. Ett av de största hoten mot vår miljö i Västra Götaland är plast samt mikroplaster i våra hav och sjöar. Det är därför viktigt att regionen fortsatt arbetar med dessa frågor. Ett annat angeläget ämne som hotar både dricksvattenförsörjningen samt mat från havet är PFAS, arbetet med att minska halterna behöver ske i samverkan med kommunerna och de reglerade nivåer som lagstadgats. Regionen behöver i samverkan med kommunerna se över arbetet och behovet för att gemensamt bedöma vart eventuella insatser krävs.

För att nå målen om låg klimatpåverkan, stärkt biologisk mångfald och en trygg livsmedelsförsörjning har Västra Götalandsregionen börjat utveckla en livsmedelsstrategi med fokus på lokal, regional och hållbar produktion. Att främja konsumtionen av lokalt eller regionalt producerat naturbeteskött och närodlade livsmedel är inte bara ett sätt att minska klimatavtrycket genom kortare transportkedjor och ett mer resurseffektivt jordbruk – det är även en strategisk fråga för regional beredskap. Naturbetesmarker bidrar till att bevara värdefulla ekosystem och hotade arter, samtidigt som de möjliggör en klimatsmart animalieproduktion. Genom att stärka och utveckla samarbetet med lokala producenter som främjar regionalt närproducerad mat, kan regionen både minska sin klimatpåverkan och skapa robustare livsmedelssystem som står starkare i kriser och störningar i globala leveranskedjor.

10. Västra Götalandsregionens ekonomi

Moderaterna presenterar en långsiktig och framtidsinriktad budget för år 2027 som möter dagens behov samtidigt som den rustar Västra Götalandsregionen för framtida utmaningar. Budgeten präglas av tydliga prioriteringar, effektiviseringar inom verksamheter som vuxit sig för stora samt riktade satsningar inom hälso- och sjukvården. Med en ansvarsfull och hållbar ekonomi lägger vi grunden för en tryggare och mer välfungerande region – både nu och för framtida generationer.

10.1 Ekonomisk utblick

Den globala ekonomiska utvecklingen präglas fortsatt av stor osäkerhet till följd av händelser i vår omvärld. Den svenska konjunkturuppgången har skjutits fram något i tid, även om BNP-tillväxten väntas växa snabbare 2026 än 2025 (Källa: SKR). Samtidigt dämpas utvecklingen av en svag internationell konjunktur och fortsatt osäkerhet kring inflation, energipriser och världshandel. De senaste årens höga pensionskostnader har pressat resultaten kraftigt, även om kostnadsutvecklingen nu stabiliserats.

Utöver den osäkra ekonomiska framtiden kommer kompetensförsörjningen fortfarande att vara den stora utmaningen, vilket förklaras av den demografiska utvecklingen som medför en lägre tillväxt av sysselsatta. Samtidigt finns motverkande utveckling och trender som kan lindra problemen, till exempel att allt fler förlänger sitt arbetsliv och potentialen i nya arbetssätt och ny teknik.

Osäkerheterna påverkar förutsättningarna för finansiering och planering. Tidplanen för regionens budget behöver balansera behovet av tidiga förutsättningar för förvaltningar och bolag mot behovet av att kunna styra om resurser om förutsättningarna förändras fort. Det innebär att ett budgetbeslut i juni kan behöva kompletteras med kompletterande beslut under hösten 2026.

10.2 Skatteintäkter och generella statsbidrag

I reala termer väntas skatteunderlaget öka med 1,9 procent per år under perioden 2026–2029. Trots detta kvarstår effekterna av den kraftiga urholkning som skedde under 2023–2024, vilket innebär att nivån på det reala skatteunderlaget fortsatt är lägre än tidigare.

De generella statsbidragen ingår i systemet för kommunalekonomisk utjämning som tillsammans med skatter fördelas till regionbidrag i samband med regionfullmäktiges budgetbeslut. Utöver generella statsbidrag tillkommer riktade statsbidrag inom flera områden. I budgetpropositionen för 2026 aviserade regeringen om ett flertal riktade statsbidrag för 2026 och planåren 2027–2028. Bland annat är det fortsatta satsningar inom psykisk ohälsa och barn- och ungdomspsykiatri, vård för flickors och kvinnors hälsa, statligt finansierade IVF-försök och svårbehandlade ätstörningar.

10.3 Förändringar i internhandeln

Från och med 2026 infördes flera förändringar i hur varor och tjänster hanteras inom regionen. Dels att digitaliseringsöverenskommelsen (DÖK) för vissa tjänster avskaffades och gradvis ersattes med en ny styrmodell, dels en övergång till anslagsfinansiering för konferensservice, rekryteringscenter, lärportalen och utbildningssamordning. I ett ärende till regionstyrelsen den 19 maj 2026 föreslog koncernkontoret en utökad andel anslagsfinansiering för ägarstyrda tjänster för ytterligare delar av DÖK, delar av serviceöverenskommelsen (SÖK) samt lokalkostnader för delar av VGR:s administrativa kontorslokaler från och med 1 januari 2027.

Om beslutet blir enligt förslag kommer växlingar av regionbidrag att behöva göras mellan berörda nämnder och styrelser. Uppdragsgivande nämnder hanterar det i sin tur genom minskade ersättningar i uppdragen till utförarstyrelserna, vilket kompenseras

motsvarande i sin tur genom minskade kostnader.

Det finns fortfarande frågor, främst rörande konsekvenser, som behöver klargöras innan dessa växlingar kan göras. Exakta volymer för 2027 är heller inte klara i tid för budgetbeslutet, så ett eventuellt beslut om växlade belopp behöver i så fall fattas i den budget som det nyvalda regionfullmäktige fastställer i november 2026.

10.4 Fördelning av regionbidrag och satsningar under perioden

Nämnder och styrelsers regionbidrag för år 2027 räknas generellt upp med uppräkningsfaktorn 2 procent. För planåren 2028 och 2029 så har index satts till 1,0 procent för nämnder och styrelser med vissa undantag. En sådan uppräkning innebär att utgångspunkten för Västra Götalandsregionens budget 2027 är ett överskott på 588,2 mnkr. Det innebär att vi på förhand går in i 2027 med ett positivt resultat. Det öppnar också upp för specifika satsningar inom främst hälso- och sjukvården. Vissa områden inom regionen har dock redan växt sig alldeles för stora och vi kommer att fortsätta med prioriteringar och effektiviseringar inom dessa områden. Budgeten för 2027 har ett förväntat resultat på 588,2 mnkr med ett planerat överskottsmål för 2027 om 0,77%. Nedan redovisas riktade ramförändringar för 2027:

Strategiska hälso- och sjukvårdsnämnden

Nämnden föreslås få mnkr 143,8 mnkr i regionbidrag för år 2027.

Operativa hälso- och sjukvårdsnämnden

Nämnden föreslås få 58 590,3 mnkr i regionbidrag för år 2027. De riktade satsningarna inom ramen för operativa hälso- och sjukvårdsnämnden är tillgänglighet, upphandling av psykiatrisk vård för barn och unga, stärkning av vårdkedjan inom gynekologi, ny ambulanshelikopterbas, IVPA samt ambulans- och akutvård. Nämnden tillförs även medel för vaccinering av Covid, tarmcancerscreening, prostatacancerscreening, ST-läkare i allmänmedicin, löner AT-läkare, ökade läkemedelskostnader och vårdval BUP. Nämndens regionbidrag minskas med 9,426 mnkr i växling av regionbidrag för Medicinhistoriska museet till Kulturnämnden.

Delregionala nämnderna

Nämnderna föreslås få 168,5 mnkr i regionbidrag för år 2027. Nämndernas uppräkning uteblir.

Miljö- och regionutvecklingsnämnden

Nämnden föreslås få 920,2 mnkr i regionbidrag för år 2027, där effektiviseringskrav återfinns om 200 mnkr. Nämndens uppräkning uteblir.

Infrastruktur- och kollektivtrafiknämnden

Nämnden föreslås få 6 822 mnkr i regionbidrag för år 2027, med ett effektiviseringskrav på 100 mnkr samt Västtrafiks bedömning av det sänkta behovet av driftsbidrag med anledning av uppdaterad långtidsprognos. Nämnden har även en riktad satsning för förändring av zonsystemet på 300 mnkr. Nämndens uppräkning uteblir.

Kulturnämnden

Nämnden föreslås få 1 190,6 mnkr i regionbidrag för år 2027, med ett effektiviseringskrav på 62 mnkr samt att avsluta åtagandet kopplat till Folkteatern på 63 mnkr. Nämndens uppräkning uteblir.

Styrelsen för fastighet, stöd och service

Styrelsen föreslås få 1 392,4 mnkr i regionbidrag för år 2027.

Styrelsen för logistik

Styrelsen föreslås få 98,9 mnkr i regionbidrag för år 2027.

Nämnd Hälsan och Stressmedicin

Styrelsen föreslås få 26,9 mnkr i regionbidrag för år 2027.

Regionfullmäktige

Regionfullmäktige föreslås få 147,7 mnkr i regionbidrag för år 2027.

Regionstyrelsen

Regionstyrelsen föreslås få 3 751,4 mnkr i regionbidrag för år 2027, med ett effektiviseringskrav på 200 mnkr. Regionstyrelsen tillförs 100 mnkr för digitalisering (2028: +70 mnkr och 2029: +55 mnkr), 100 mnkr för säkerhet och civil beredskap (2028: +50 mnkr och 2029: +20 mnkr) och 300 mnkr för vårdinformationsmiljö som växlas från moderförvaltningen.

Personalutskottet

Personalutskottet föreslås få 251,8 mnkr för år 2027.

Hållbarhetsutskottet

Hållbarhetsutskottet föreslås få 45,4 mnkr för år 2027.

Revisorskollegiet

Regionfullmäktiges presidium bereder revisionens regionbidrag. Förslaget är 29,6 mnkr för år 2027.

Patientnämnderna

Patientnämnderna föreslås få 31 mnkr för år 2027.

Moderförvaltningen

Regionbidraget till moderförvaltningen är 2 397,6 mnkr för år 2027.

10.5 Tabellverk regionbidrag

	Budget 2026 Regionbidrag	Budget 2027 Regionbidrag	Plan 2028 Regionbidrag	Plan 2029 Regionbidrag
Hälsa- och sjukvård	56 747,2	58 902,7	59 633,6	60 376,9
Strategisk SN	141,0	143,8	145,2	146,7
Operativ SN	56 437,6	58 590,3	59 319,7	60 061,6
Delregionala nämnderna	168,5	168,5	168,5	168,5
DRN Norra	28,2	28,2	28,2	28,2
DRN Södra	23,4	23,4	23,4	23,4
DRN Östra	27,1	27,1	27,1	27,1

DRN Västra	31,4	31,4	31,4	31,4
DRN Göteborg	58,3	58,3	58,3	58,3
Regional utveckling	8 853,5	8 932,8	9 617,3	10 150,3
Miljö- och regionutvecklingsnämnden	1 109,7	920,2	937,7	937,7
Infrastruktur- och kollektivtrafiknämnden	6 437,6	6 822	7 489	8 022
Kulturnämnden	1 306,2	1 190,6	1 190,6	1 190,6
Serviceverksamheter	1 443,4	1 518,4	1 552,3	1 622,6
Styrelsen för fastighet, stöd och service	1 368,2	1 392,4	1 492,7	1 571,9
Styrelsen för logistik	48,8	98,9	32,2	23
Nämnd Hälsan & Stressmedicin	26,4	26,9	27,2	27,5
Regiongemensamt	6 346,8	6 352,6	7 346,8	7 890,2
Regionfullmäktige	144,9	147,7	149,2	150,7
Regionstyrelsen	3 697,6	4 048,7	4 215,5	4 332,6
Regionstyrelsen	3 388,7	3 751,4	3 915,2	4 029,3
Personalutskottet	251,8	251,8	254,3	256,8
Hållbarhetsutskottet	57,1	45,4	45,9	46,3
Revisorskollegiet	28,9	29,6	29,9	30,2
Patientnämnderna	30,2	31	31,3	31,6
Koncernbanken	-302,1	-302,1	-302,1	-302,1
Moderförvaltningen	2 747,3	2 397,6	3 222,9	3 647,1
Summa	73 390,8	75 706,6	78 150	80 040,1

10.6 Fördelning av riktade statsbidrag

De riktade statsbidrag som regionen mottar huvudsakligen hanteras av de nämnder som äger att fördela dem till regionens verksamheter.

10.7 Investeringar

Västra Götalandsregionen står inför stora investeringar kommande år för, utöver nya investeringar, bland annat reinvesteringar och ökade krav på säkerhet och beredskap. För perioden 2027–2036 finns fortsatt ett behov av investeringar på cirka 100 miljarder kronor. Investeringsbudgeten i sig är en årlig utgiftsrestriktion. Därför beror det faktiska utfallet gentemot budget på om investeringarna håller tidplan och kan genomföras i tid. Under de senaste åren har förskjutningar Västra Götalandsregionen i större projekt gjort att budgeten inte uppnåtts vilket ger en förskjutning på den bedömda ökningen av avskrivningskostnaderna.

För perioden 2027–2036 bygger bedömningen på det långsiktiga investeringsbehovet på förvaltningar och bolags inskickade investeringsbehov, inklusive en indikativ utblick från Fastighet, stöd och service om kommande behov av reinvesteringar i det samlade fastighetsbeståndet. Framgent ska långsiktigt bindande kostnader, det vill säga avskrivningskostnaderna som helhet, maximalt uppgå till i genomsnitt 6,5 procent över en rullande tio-års period framåt. De nuvarande behoven av investeringar överskrider taket vilket innebär att samtliga investeringar inte inryms i den befintliga investeringsbudgeten.

Den demografiska utvecklingen påverkar kommande planerade investeringar i Västra Götalandsregionen. Det ställer krav på att prioritera investeringar utifrån faktisk nytta och långsiktig ekonomisk hållbarhet och ställer även krav på en mer aktiv styrning och ledning av investeringsverksamheten då behoven kommande år kan förändras.

Sahlgrenska Life är ett viktigt projekt och kommer bidra i utvecklingen till framtidens sjukvård. Regionen ska stå som hyresgäst av hus 2 och 3, detta för att få till en bra samverkan mellan alla olika parter i projektet. Investeringen bör inte läggas in i ordinarie investeringsram då detta kan komma att leda till undanträngningseffekter av befintliga investeringar.

10.8 Pensionsåtagandet

Pensionskostnaderna, framför allt avsättningen till den förmånsbestämda avtalspensionen, påverkas till stor del av inflationen och därav följer att det är stora svängningar mellan åren och att prognoserna är mycket osäkra. Genom PO-pålägget på anställdas löner (personalomkostnadspålägg) ska verksamheterna finansiera regionens kostnader för pensionsavgifter och förmånsbestämd avtalspension. Den finansiella kostnaden och kostnaden för ansvarsförbindelsen (pension intjänad före 1998) finansieras av moderförvaltningen. För att undvika ryckighet för utförarstyrelserna och inte höja PO-pålägget så mycket som egentligen skulle krävas för att täcka de höga kostnaderna för den förmånsbestämda avtalspensionen, har regionfullmäktige beslutat att finansiera en större del av pensionskostnaderna centralt.

10.9 God ekonomisk hushållning

Regionfullmäktige antog i september 2025 en ny policy för god ekonomisk hushållning och ekonomistyrning i Västra Götalandsregionen som har ersatt tidigare riktlinje. Policyn fastställer principer för ekonomistyrning och finansiella mål och fokusområden.

10.9.1 Hållbar ekonomisk utveckling

Enligt kommunallagen ska en regions budget upprättas så att intäkterna överstiger kostnaderna. Budget i balans räcker dock inte för att säkerställa en långsiktig ekonomisk stabilitet. Årliga överskott skapar en buffert för sämre tider, och kan användas för att finansiera kommande investeringar och andra oförutsedda kostnader som kraftiga öknings i pensionskostnader.

Ekonomiska marginaler behövs också för att möta konjunkturer och genomföra utvecklingsinsatser. En viktig förutsättning för god ekonomisk hushållning är att bygga upp ekonomiska resurser under gynnsamma år, exempelvis genom avsättning till

resultatreserven, för att klara år med vikande ekonomi.

För en hållbar ekonomisk utveckling krävs en långsiktigt stabil nettokostnadsutveckling. I praktiken innebär det att takten för nettokostnaderna inte ska överstiga prognoserna för intäkter från skatter, generella statsbidrag och kommunalekonomisk utjämning.

10.9.2 Ekonomisk inriktning för Västra Götalandsregionen

Den övergripande ekonomiska inriktningen är att Västra Götalandsregionen ska ha en god resultatutveckling och finansiell kapacitet samt präglas av god ekonomisk riskhantering och kontroll. Dessa är tätt sammankopplade områden.

Ekonomiska överskott är nödvändiga för att bygga upp den finansiella kapaciteten inför kommande år, och för att säkra en god resultatutveckling krävs en effektiv hantering av uppkomna risker och kontroll över den ekonomiska utvecklingen.

Här är budgetföljsamhet och en ändamålsenlig ekonomistyrning viktiga komponenter. Den finansiella kapaciteten är bland annat betydelsefull för att Västra Götalandsregionen ska kunna betala medarbetarnas framtida pensioner och ett visst överskott i den löpande driften krävs för att investeringsutgifter inte ska leda till en allt för kraftig skuldsättning.

10.9.3 Finansiella mål

Mål	Fokusområden
God finansiell flexibilitet och styrning	Låg andel långsiktigt bindande kostnader God budgetföljsamhet
God finansiell stabilitet och balans	Stabil kostnadsutveckling Positiva ekonomiska resultat
God finansiell kapacitet	Kortsiktig betalningsförmåga Tryggt pensionsåtagande Positiv soliditet

11. Ekonomitabeller

11.1 Resultaträkning

Resultaträkning (mnkr)	2027	2028	2029
Verksamhetens intäkter, inkl riktade statsbidrag	17 375	17 896	18 433
varav riktade statsbidrag	3 300	3 300	3 300
Verksamhetens kostnader, exkl av- och nedskrivningar	-88 421	-90 044	-91 720
Avskrivningar och nedskrivningar	-4 108	-4 534	-4 901
Verksamhetens nettokostnad	-75 154	-76 682	-78 188
Skatteintäkter	61 656	64 364	67 067
Kommunalekonomisk utjämning inkl generella statsbidrag	14 639	14 817	15 015
varav generella statsbidrag	6 953	7 127	7 305
Finansiella intäkter	138	138	138
Finansiella kostnader	-691	-1 606	-1 991
ÅRETS RESULTAT	588	1 031	2 041

11.2 Balansräkning

Balansräkning (mnkr)	2027	2028	2029
TILLGÅNGAR			
Anläggningstillgångar			
Immateriella anläggningstillgångar	93	164	228
Byggnader och Mark	29 109	31 502	33 419
Maskiner och inventarier	15 732	18 667	21 685
Finansiella anläggningstillgångar	1 100	1 100	1 120
Summa anläggningstillgångar	46 034	51 433	56 452
Bidrag till infrastruktur	2 270	2 072	1 875
Omsättningstillgångar			
Förråd	900	918	936
Kortfristiga fordringar	6 400	6 528	6 659
Kortfristiga placeringar	20 761	16 263	15 273
Kassa och bank	500	500	500
Summa omsättningstillgångar	28 561	24 209	23 368
SUMMA TILLGÅNGAR	76 865	77 714	81 695
EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER			
Eget kapital			
Årets resultat	588	1 031	2 041
Övrigt eget kapital	14 025	14 613	15 644
Varav resultatutjämningsreserv	43	43	43
Summa eget kapital	14 613	15 644	17 685
Avsättningar			
Avsättningar pensioner	39 866	40 986	42 872

Övriga avsättningar	7 084	6 484	5 884
Summa avsättningar	46 950	47 470	48 756
Skulder			
Långfristiga skulder	3 565	3 565	3 565
Kortfristiga skulder	11 737	11 035	11 689
Summa skulder	15 302	14 600	15 254
SUMMA EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER	76 865	77 714	81 695

12. Beslutspunkter

Regionfullmäktige föreslås besluta följande:

1. Regionfullmäktige fastställer Västra Götalandsregionens budget innehållande mål, fokusområden och regionbidrag till nämnder och styrelser för budgetåret 2027 och planåren 2028–2029.
2. Regionfullmäktige fastställer skattesatsen för 2027 till 11:48 öre per skattekrona.
3. Regionfullmäktige fastställer investeringsramen för perioden 2027–2036 till 66 miljarder kronor.
4. Regionfullmäktige fastställer fastighetsindex till två procent.
5. Regionstyrelsen bemyndigas att fastställa investeringsplan inom investeringsramen enligt beslutspunkt tre.
6. Regionstyrelsen bemyndigas att fatta beslut om tekniska justeringar av regionbidrag till nämnder och styrelser under förutsättning att ärendena inte är av principiell art.
7. Regionstyrelsen bemyndigas att disponera medel inom koncernbanken och moderförvaltningen i syfte att kunna fullfölja samordningsansvaret och uppgiften om övergripande ansvar för verksamheter i egen regi.
8. Regionstyrelsen får i uppdrag att besluta om riktlinjer för nämnders och styrelsers arbete med uppdrag och detaljbudget.
9. Regionstyrelsen bemyndigas att fastställa fördelningen av regionbidragen till de två nya patientnämnderna utifrån regionfullmäktiges samlade ram till patientnämnderna.
10. Regionstyrelsen ska senast den 30 oktober teckna digitaliseringsöverenskommelse med berörda verksamheter.
11. Styrelsen för fastighet stöd och service och styrelsen för logistik ska senast den 30 oktober 2026 teckna fastighets- och serviceöverenskommelser med berörda verksamheter.
12. Operativa hälso- och sjukvårdsnämnden, kulturnämnden, miljö- och regionutvecklingsnämnden och infrastruktur- och kollektivtrafiknämnden ska senast den 30 oktober besluta om uppdrag till utförarstyrelser. I uppdragen ska budgetens mål och fokusområden omhändertas.
13. Nämnder och styrelser ska senast den 14 december 2026 fastställa detaljbudget i form av plan för verksamhet och ekonomi för 2027 samt inriktning för verksamhet och ekonomi för åren 2028 och 2029 i enlighet med regionfullmäktiges budget, regionstyrelsens riktlinjer och uppdragsnämnds uppdrag.
14. Patientnämnd Göteborg, Patientnämnd norra, Patientnämnd södra, Patientnämnd västra och Patientnämnd östra exkluderas från kravet på beslut om detaljbudget för 2027.
15. De två nya patientnämnderna ska senast den 26 februari 2027 fastställa detaljbudget i form av plan för verksamhet och ekonomi för 2027 samt inriktning för verksamhet och ekonomi för åren 2028 och 2029 i enlighet med regionfullmäktiges budget och regionstyrelsens riktlinjer.

Presskontakt:

Jasmin Usta

Politisk sekreterare & pressansvarig (M)

jasmin.usta@vgregion.se

072-084 03 79